

Collectieplan | 2022-2027

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1. Missie	3
1.1.1. Doelstellingen	3
1.2. Rol	3
1.3. Aansluiting Strategisch Plan RUG	4
1.4. Positionering van de organisatie	4
1.5. Bezoekers	4
1.6. Diversiteit, inclusie en meerstemmigheid	4
1.7. Betrokkenen	5
2. Collectiegeschiedenis en samenstelling	5
2.1. Geschiedenis	5
2.2. Collectieomvang en samenstelling	6
2.2.1. Omvang van de collectie	6
2.2.2. Collectieanatomie	6
2.2.2.1. Afd. Humane en sociale wetenschappen	7
2.2.2.1.1. Gedrags- en maatschappijwetenschappen	7
2.2.2.1.2. Etnologie	8
2.2.2.1.2.1. Verzameling Van Baaren	8
2.2.2.1.2.2. Verzameling Museum Gerardus van der Leeuw	8
2.2.2.1.2.3. Verzameling Princessehof Leeuwarden	8
2.2.2.1.2.4. Verzameling Koloniaal Landbouwmuseum Deventer	8
2.2.2.2. Afd. Medische wetenschappen	9
2.2.2.2.1. Anatomie en embryologie; Pathologie	9
2.2.2.2.1.1. Anatomische preparaten	9
2.2.2.2.2. Verzamelingen	9
2.2.2.2.2.1. Petrus Camper (1722-1789)	9
2.2.2.2.2.2. Pieter de Riemer (1769-1831)	9
2.2.2.2.2.3. Uitrusting (medisch)	9
2.2.2.3. Afd. Natuurwetenschappen	10
2.2.2.3.1. Botanie	10
2.2.2.3.2. Geologie	10
2.2.2.3.3. Natuurkunde	10
2.2.2.3.4. Sterrenkunde	11
2.2.2.3.5. Zoölogie	11
2.2.2.3.6. Bijzondere objectcategorie: Microscopie	11
2.2.2.4. Afd. Organisatie	11
2.2.2.4.1. Diensten (algemeen)	11
2.2.2.4.2. Studenten en alumni	12
2.2.2.4.3. Academieportretten	12
3. Collectieprofiel	13
3.1. Onderwerp, doel en functie van de collectie	13
3.2. Gewenst collectieprofiel	13
4. Collectiebeheer	14
4.1. Algemeen	14
4.2. Waarde	14
4.2.1. Belang van de collectie voor de organisatie	14
4.2.2. Collectiewaardering	14
4.2.3. Kerncollectie	15
4.3. Behoud	15

4.3.1. Behoud	15
4.3.2. Toestand	16
4.3.3. Preventieve conservering	16
4.3.4. Actieve conservering	16
4.3.5. Risicomanagement	17
4.3.6. Veiligheidszorg	17
4.4. Gebruik	18
4.4.1. Presentatie	18
4.4.2. Bruiklenen	19
4.4.2.1. Interne bruiklenen en bruikleenaanvragen van niet-museale instellingen	20
4.4.3. Onderwijs, Onderzoek en Maatschappelijke Impact)	20
4.4.3.1. Onderwijs	20
4.4.3.2. Onderzoek	21
4.4.3.3. Maatschappelijke Impact	22
4.5. Ontwikkeling	22
4.5.1. Waardeontwikkeling	22
4.5.2. Onderzoek naar de eigen collectie	23
4.5.2.1. Herkomstonderzoek in het kader van restitutie	23
4.5.3. Verzamelen	24
4.5.3.1. Actieve acquisitie	24
4.5.3.1.1. Kunst in openbare ruimtes van de Rijksuniversiteit Groningen	25
4.5.3.2. Passieve acquisitie	25
4.5.3.3. Verwerving en schenkingen	26
4.5.3.3.1. Verwerving	26
4.5.3.3.2. Schenkingen	26
4.5.4. Ontzamelen	26
4.5.4.1. Ontzamelen in het kader van restitutie	26
4.5.4.1.1. Procedures voor de afhandeling van restitutieverzoeken	27
4.5.4.1.2. Herkomstonderzoek en ontzamelen	27
4.5.5. Interne procedure voor verwerven en afstoten	28
5. Toegankelijkheid	28
5.1. Registratie en Documentatie	28
5.1.1. Registratie	28
5.1.2. Documentatie	29
5.2. Toegankelijkheid - fysiek en digitaal	29
5.2.1. Fysieke toegankelijkheid	30
5.2.2. Digitale Toegankelijkheid	30
6. Prioriteiten en bijbehorende acties voor de komende periode	31
7. Bijlagen	33
7.1. A. Reglement Collectiewaardering	33
7.2. B. Quickscan Collectiebeheer	34
7.3. C. Reglement Verwerving	36
7.4. D. Reglement Afstoting	37
7.5. E. Protocol afhandeling restitutieverzoek in de context van koloniaal erfgoed	38

1. Inleiding

1.1. Missie

‘Als ik verder heb gekeken dan anderen, dan was dit doordat ik op de schouders van reuzen stond’, dat schreef Isaac Newton aan Robert Hooke in 1675. Daarmee gaf Newton aan dat de wetenschap vooruitgang boekt door voort te bouwen op eerder werk van anderen: erfgoed is een onlosmakelijk onderdeel van het wetenschappelijke proces.

Het Universiteitsmuseum Groningen (UM) beheert en ontsluit het grootste deel van het historisch erfgoed van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Het UM dient als hoeder van de geschiedenis van de RUG als 400 jaar oud instituut en van de wetenschap die daar bedreven is, belichaamd in het belangrijke cultuurhistorische erfgoed van de RUG. De objecten in het UM zijn de fysieke overblijfselen van de rijke geschiedenis van de RUG.

Het UM focust zich nadrukkelijk op de geschiedenis van de wetenschap aan de RUG door de jaren heen alsmede op de cultuur waarin deze zich ontwikkelde — het biedt een historisch en cultureel perspectief op de ontwikkelingen in Noord-Nederland en aan de RUG sinds haar oprichting in 1614. In bredere context toont de collectie hiermee tevens de telkens aan verandering onderhevige representatie van de RUG. Het UM vervult daarmee een centrale rol in het wetenschappelijke proces aan de RUG.

Het doel dat nagestreefd wordt wat betreft het beheer van de collectie is het doorgeven van deze collectie die aan het UM is toevertrouwd aan volgende generaties. Het UM zet daarbij in op het vormen en tonen van een toegankelijke collectie met een optimale waarde, brede inzetbaarheid en breed bereik. De collectie wordt ingezet op manieren die aanzetten tot connectie, participatie en interactie. Door de collectie in hoge mate toegankelijk te maken, wordt een divers publiek bereikt en betrokken. Daarnaast wordt de collectie ingezet om meerwaarde te creëren binnen het onderwijs en onderzoek aan de RUG.

1.1.1. Doelstellingen

Belangrijke doelstellingen voor het UM zijn:

1. Het correct behouden, beheren en borgen van haar collecties.
2. Het herkennen, verzamelen en beschrijven van historisch betekenisvolle objecten en informatie voor de huidige en volgende generaties.
3. Het uitvoeren en faciliteren van (interdisciplinair) onderzoek naar objecten uit haar collecties omwille van kennisvermeerdering.
4. Het bedienen van en meewerken aan onderzoek en onderwijs(activiteiten) aan en vanuit de RUG.
5. Het presenteren van haar objecten en collecties aan een breed publiek op zinrijke wijze — en het op deze wijze bevorderen van inclusiviteit, meerstemmigheid en kennisgelijkheid.
6. Interactie en participatie faciliteren en bevorderen tussen het museum, de universiteit, onderwijs en onderzoek, wetenschappers, studenten, en een divers publiek (*citizen science*).
7. Het voeren van een transparant en moreel restitutiebeleid.

1.2. Rol

Een passende rol van de erfgoedcollecties van de RUG in de 21ste eeuw ligt in de domeinen onderwijs en onderzoek (O&O), representatie, en participatie. In het afgelopen decennium heeft het UM — net als de nationale en internationale collega-instellingen waarmee nauw wordt samengewerkt — laten zien dat de unieke universitaire musea en collecties een belangwekkende dimensie kunnen toevoegen aan het onderwijsaanbod en onderzoek, alsmede aan de daaraan verbonden maatschappelijke impact. In veel gevallen vertegenwoordigen ze meerwaarde voor het imago van de universiteit, voor studenten en onderzoekers en voor de lokale maatschappelijke context. Dit is het streven van het UM.

1.3. Aansluiting Strategisch Plan RUG

Het UM sluit in haar ambities aan op meerdere centrale doelstellingen van het meest recente Strategisch Plan van de RUG. Dit is verwerkt in het collectieplan. Een aantal belangrijke punten worden hier kort toegelicht. (1) Het UM speelt een centrale rol in het leggen van verbindingen tussen verschillende leden en organisaties binnen en buiten de academische gemeenschap. Het sluit daarmee aan bij het centrale thema van het Strategisch Plan: *making connections*. (2) Het biedt een interdisciplinair platform voor *public outreach* en kennisdisseminatie; het geeft onderzoekers de mogelijkheid hun onderzoek te tonen aan een breed publiek en publiek de kans om actief bij te dragen aan onderzoek. De maatschappelijke impact van onderzoek wordt hierdoor zowel ervaren als gezamenlijk gecreëerd. (3) Met haar onderwijsactiviteiten en samenwerkingen — gebaseerd op *object-based* en *contextualized learning* — biedt het UM tevens nieuwe mogelijkheden in het kader van leven lang ontwikkelen. (4) Tot slot kan het UM door haar inclusieve en diverse karakter ook in bredere zin een verbindende en maatschappelijke relevante rol spelen binnen de regio, de Schools van de RUG en de Universiteit van het Noorden.

1.4. Positionering van de organisatie

Het UM bevindt zich in het hart van de Groningse academische gemeenschap. Het vormt het geheugen en draagt in belangrijke mate bij aan het gezicht van de RUG. Het vormt de plek waar publiek en wetenschap elkaar ontmoeten. Bezoekers kunnen door het UM te bezoeken, kennismaken met het wetenschappelijk proces, zien hoe wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkeling in elkaar overgaan, en een gevoel krijgen voor de passie en creativiteit die onderzoekers drijft.

Het UM richt zich op een brede doelgroep: leerlingen en leerkrachten uit het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs; studenten MBO/HBO/WO; medewerkers en alumni van de RUG; families met kinderen; en historisch en/of wetenschappelijk geïnteresseerden in de breedste zin van het woord. Door de gevarieerde inhoud zijn de collecties ook voor uiteenlopende onderzoekers van belang.

Het UM werkt nauw samen met meerdere betrokken partijen binnen en buiten de RUG, zoals de afdeling Bijzondere Collecties (BC), Studium Generale, de Scholierenacademie, beheerders van facultaire collecties en de Stichting Vrienden Academisch Erfgoed.

1.5. Bezoekers

Jaarlijks wordt het UM door vele doelgroepen bezocht. Een aanzienlijk deel van de bezoekers bestaat uit studenten en scholieren die voor een educatief programma komen. Daarnaast wordt het UM door jong en oud bezocht. Jonge bezoekers nemen bijvoorbeeld deel aan de activiteiten in de vakanties of vieren hun verjaardagsfeestje in het museum. Van jongs af aan komen zij hierdoor al in aanraking met wetenschap, geschiedenis en cultuur. Een jaarlijks hoogtepunt is de Museumnacht — een samenwerking van Groningse musea. Deze dag heeft vaak hoge bezoekerscijfers, en nieuwe groepen, zoals internationale studenten, maken kennis met het museum en de universiteit.

Al met al trekt het museum duizenden bezoekers per jaar. Tot 2020 was een gestage groei te zien. In 2019 groeide het bezoekersaantal naar 16.334 personen. Dat was een groei van bijna 50% ten opzichte van een jaar eerder, ondanks de invoering van een toegangsprijs. In de jaren hierna daalde het aantal bezoekers naar 8.007 (2020) en 6.536 (2021) vanwege de coronapandemie. Ondanks relatief hoge bezoekerscijfers in de zomer, waren er veel dagen dat het museum de deuren gesloten moest houden vanwege de diverse lockdown maatregelen. In 2022 is weer een sterke groei waar te nemen.

1.6. Diversiteit, inclusie en meerstemmigheid

Het Universiteitsmuseum Groningen (UM) is onderdeel van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Het uitgebreide beleid dat de RUG voert op het gebied van diversiteit en inclusie is

daarmee ook van toepassing op het UM. Dit beleid is in lijn met de Code Diversiteit en Inclusie. De RUG en het UM werken op verschillende wijzen actief aan het stimuleren en integreren van diversiteit en inclusie binnen de gehele organisatie.

Zo hanteert de RUG onder meer een Universitair Actieplan Diversiteit en Inclusie, een Gender Equality Plan en een Verklaring Diversiteit en Inclusie. Verder worden er trainingen en support aangeboden en zijn er netwerken en belangengroepen actief. Binnen het onderwijs worden inclusie en diversiteit gestimuleerd middels didactische concepten als contextualized learning en de *international classroom*. Ook de educatieve activiteiten en programma's van het UM gebruiken deze didactische concepten en zijn bewust gericht op een zeer divers publiek.

De RUG heeft momenteel circa 8.500 internationale studenten uit meer dan 130 landen en bijna 40% van het wetenschappelijk personeel is internationaal. Het UM streeft ernaar om zoveel mogelijk samen te werken met onderzoekers en studenten van de RUG, zowel bij het organiseren van tentoonstellingen als wel bij het ontwikkelen van onderwijsactiviteiten. De verschillende perspectieven die deze enorme diversiteit met zich meebrengt hebben in directe zin invloed op de activiteiten van het museum en brengen een duidelijk element van representatie aan. Daarbij is het streven van het UM om deze activiteiten waardevol, toegankelijk en interactief te maken voor een zo divers mogelijk publiek. Het UM streeft er in de komende periode naar om deze verbindingen en interacties verder uit te breiden.

In brede zin zal het beleid van het UM de komende jaren gericht zijn op het bevorderen van inclusie, diversiteit, representatie, meerstemmigheid, en kennisgelijkheid, onder meer via het aanwakkeren van participatie (*citizen science*), het stimuleren van leven lang ontwikkelen, en het optimaliseren van de (digitale en fysieke) toegankelijkheid voor meer diverse doelgroepen.

1.7. Betrokkenen

Het plan is primair bedoeld als richtlijn voor medewerkers die betrokken zijn bij het nemen van besluiten aangaande de collectie of ermee werken. Ook is het bedoeld om inzicht te bieden aan medewerkers en bestuurders van de RUG aangaande de strategie van het UM omtrent haar collectie. Verder biedt het plan aan externe partners, binnen en buiten de RUG, inzicht in de doelstellingen en werkwijze van het UM. De hoop is dat dit de samenwerking, afstemming en uitwisseling met partners zal vergemakkelijken en doen bevorderen.

2. Collectiegeschiedenis en samenstelling

2.1. Geschiedenis

Het UM werd door hoogleraar oude geschiedenis A.G. Roos opgericht in 1932, het jaar waarin hij rector magnificus was. Hij volgde het voorbeeld van Leiden en Utrecht. Na een oproep aan hoogleraren en alumni ontving hij schenkingen en bruiklenen die de basis vormden voor de collectie van het museum. De portretten, instrumenten, apparaten en documenten werden ondergebracht in het Corps de Garde, op de hoek van de Oude Boteringestraat en het Lopende Diep.

In 1934 werd daar het UM geopend. Echter, de gevaarlijke omstandigheden tijdens de Tweede Wereldoorlog dwongen in 1944 tot sluiting. Na de oorlog verhuisde het museum naar de zolder van het academiegebouw waar in 1949 de heropening plaatsvond. Sinds 1987 is het UM gehuisvest in het voormalige gebouw van de Universiteitsbibliotheek aan de Zwanestraat. Na een reorganisatie, verbouwing en uitbreiding heropende op 3 juni 2004 een vernieuwd UM haar deuren voor het publiek. Door het nieuwe ontvangstpaviljoen met mogelijkheid voor recepties is de ingang van de Zwanestraat verplaatst naar de Oude Kijk in 't Jatstraat, wat een betere bereikbaarheid bood.

In 2003 kreeg het UM de collectie van het Volkenkundig Museum Gerardus van der Leeuw en het Anatomisch Museum onder haar beheer, als gevolg van sluiting van deze beide (eveneens universitaire) musea. Ook verkreeg het UM de collectie Tropisch Landbouwmuseum Deventer (die reeds onderdeel was van het Volkenkundig Museum Gerardus van der Leeuw), de Historische Collectie Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG), de collectie Geologisch Museum Groningen, en de collectie Botanisch Museum. In 2007 kwam tenslotte een groot deel van de natuurhistorische collectie van de universiteit in het UM terecht, afkomstig uit het Natuurmuseum.

De collectie van het UM is zodoende in de loop der jaren zeer groot geworden, zowel wat betreft omvang als diversiteit. De collectie is verzameld in een periode van vier eeuwen en blijft jaarlijks groeien met nieuwe objecten en collecties, zoals collecties wetenschappelijke instrumenten van laboratoria en instituten. Daarnaast beheert het museum een grote verscheidenheid aan kunstvoorwerpen in verschillende gebouwen van de RUG, waaronder de academieportretten in de senaats- en faculteitskamers van het Academiegebouw.

2.2. Collectieomvang en samenstelling

2.2.1. Omvang van de collectie

In het collectieregistratiesysteem van het UM, Axiell Collections, zijn bijna 58.000 objecten geregistreerd, maar de totale collectie wordt op zo'n 100.000 objecten geschat. Ten eerste moet een deel van de objecten nog worden geregistreerd. Ten tweede is van sommige objecten alleen de houder geregistreerd. Gesteenten, bijvoorbeeld, worden per tien tot twintig in dozen bewaard. Alleen de dozen zijn in Axiell Collections geregistreerd. Idealiter worden de stenen in de toekomst per stuk geregistreerd, zodat ze kunnen worden gepubliceerd op de website www.geocase.eu.

2.2.2. Collectieanatomie

Het UM participeert in *Inventief*, een nationaal project om wetenschapshistorische collecties via de bekende website collectienederland.nl te ontsluiten. Tot de andere deelnemers behoren Rijksmuseum Boerhaave, Teylers Museum, Universiteitsmuseum Utrecht en NEMO. Voor deze samenwerking is het wenselijk om uniforme collectiebeschrijvingen te gebruiken.

De collectieregistratie van het UM wordt de komende jaren gestroomlijnd. Er komen drie afdelingen voor wetenschapsgeschiedenis en een afdeling voor geschiedenis van de universiteit, die worden onderverdeeld in deelcollecties. De wetenschapshistorische deelcollecties dragen de namen van wetenschappelijke disciplines. De volgende afdelingen en deelcollecties worden geïntroduceerd:

Afdelingen en Deelcollecties				
Geesteswetenschappen	Medische wetenschappen	Natuurwetenschappen	Sociale wetenschappen	Organisatie
Archeologie	Anatomie	Biologie	Economie en bedrijfskunde	Academieportretten
Godgeleerdheid	Anesthesiologie	Botanie	Etnologie	Bestuur en personeel (algemeen)

Letteren	Chirurgie	Farmacie	Gedrag- wetenschappen	Bestuur en personeel (ziekenhuis)
	Dermatologie	Geologie en mineralogie	Rechtsgeleerdheid	Bijzondere gebeurtenissen
	Fysiologie	Natuurkunde	Ruimtelijke wetenschappen	Diensten (algemeen)
	Interne geneeskunde	Scheikunde	Sociologie	Diensten (ziekenhuis)
	Keel-neus- oorheelkunde	Sterrenkunde		Documentatie- centrum Nederlandse Politieke Partijen
	Kinder- geneeskunde	Wiskunde en informatica		Faciliteiten (algemeen)
	Medische microbiologie	Zoölogie		Faciliteiten (ziekenhuis)
	Neurologie en psychiatrie			Gebouwen (algemeen)
	Obstetrie en gynaecologie			Gebouwen (ziekenhuis)
	Oogheelkunde			Studium Generale
	Pathologie			Studenten en alumni
	Radiologie			Uitrusting (algemeen)
	Tandheelkunde			Uitrusting (ziekenhuis)
	Verpleegkunde			

Naast de hiërarchie — van afdelingen naar deelcollecties naar objectnamen — worden zo'n vijftig objectcategorieën geïntroduceerd. Deze maken het mogelijk om soortgelijke objecten uit verschillende deelcollecties te koppelen, bijvoorbeeld microscopen van verschillende laboratoria.

Het UM streefde er al naar om objectnamen uit de Art & Architecture Thesaurus (AAT) te gebruiken, maar deze thesaurus is voor wetenschapshistorische collecties vaak ontoereikend. Daarom wordt voor objectnamen de termenlijst van Rijksmuseum Boerhaave de standaard. Voor etnologische collectie wordt de Thesaurus Wereldculturen de standaard.

De belangrijkste afdelingen en deelcollecties worden hieronder nader beschreven. Er wordt ook één bijzondere objectcategorie uitgelicht.

2.2.2.1. Afd. Humane en sociale wetenschappen

2.2.2.1.1. Gedrags- en maatschappijwetenschappen

De collectie Gedrags- en Maatschappijwetenschappen bevat objecten uit de periode 1892-1995. De kern ervan wordt gevormd door testinstrumenten afkomstig uit het psychologisch laboratorium van professor G. Heymans, dat door hem werd opgericht in 1892. Het was het eerste laboratorium voor experimentele psychologie in Nederland. Zo bevat deze collectie apparaten om visuele waarneming te testen en apparaten om het geheugen te onderzoeken.

2.2.2.1.2. Etnologie

2.2.2.1.2.1. Verzameling Van Baaren

Het Volkenkundig Museum Gerardus van der Leeuw dankte zijn bestaan vooral aan de gedrevenheid van de hoogleraar, dichter en beeldend kunstenaar Theodoor Pieter van Baaren (1912-1989). Met de schenking van zijn collectie aan de Rijksuniversiteit Groningen gaf professor Van Baaren in 1968 de eerste aanzet tot het Volkenkundig Museum Gerardus van der Leeuw, dat in 2004 sloot. De volkenkundige collecties, waaronder de verzameling Van Baaren, werden toen opgenomen in de collectie van het Universiteitsmuseum.

Het merendeel van de collectie van Van Baaren wordt gevormd door voorwerpen uit het Stille Zuidzeegebied. Het leeuwendeel hiervan komt uit Nieuw-Guinea. De rest is afkomstig van de overige eilanden in het Stille Zuidzeegebied en Australië. Verder verzamelde hij voorwerpen uit Indonesië, uit West- en Centraal-Afrika en uit Noord- en Zuid-Amerika.

De collectie is beschreven in de dubbeluitgave *The Power of Joy en The collection Van Baaren*, uitgegeven door het Volkenkundig Museum Gerardus van der Leeuw in 1998.

2.2.2.1.2.2. Verzameling Museum Gerardus van der Leeuw

In 1968 schonk de Groningse hoogleraar theologie, dichter en beeldend kunstenaar Theodoor Pieter van Baaren (1912-1989) zijn collectie etnografica aan de Rijksuniversiteit Groningen, omdat hij vond dat deze voor een algemeen publiek toegankelijk moest worden gemaakt. Voorwaarde bij de schenking was dan ook dat de universiteit de voorwerpen ten toon zou stellen: er zou een volkenkundig museum worden gesticht.

Op 16 juni 1978 werd het nieuwe volkenkundige museum uiteindelijk voor het publiek geopend. Van Baaren vernoemde het museum naar de theoloog die hij als hoogleraar was opgevolgd: Gerardus van der Leeuw. Gedurende het bestaan van het museum (1978-2003) zijn enkele duizenden voorwerpen verzameld, onder andere door schenkingen en overdrachten uit nalatenschappen.

2.2.2.1.2.3. Verzameling Prinsessehof Leeuwarden

In 1970 kreeg het Volkenkundig Museum van de gemeente Leeuwarden de etnologische collectie uit het Prinsessehof in langdurig bruikleen. Deze ruim 1.000 voorwerpen zijn voornamelijk afkomstig uit het voormalige Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea.

Een deel behoorde tot de privé-verzameling van A.Tj. van der Meulen, werkzaam in Nederlands-Indië rond 1900. In het boekje dat Van der Meulen in 1906 uitgaf, beschrijft hij hoe het verzamelen in de praktijk in zijn werk ging:

'Van 1895-1900 woonde ik in Batavia. Ik ging toen in mijn vrije tijd vaak naar de "benedenstad" [...] en snuffelde daar in de gangen en stegen en liep binnen in oudroest- en rommelwinkels. [...] "Goeden dag mijnheer, wat zoekt u?" was dan de vraag. Ja, wat ik zocht, kon ik niet juist zeggen - ik wilde maar eens rondzien. En zoo rondevende vond ik dan soms merkwaardige dingen, die mij verrasten door hun schoonheid [...].'

2.2.2.1.2.4. Verzameling Koloniaal Landbouwmuseum Deventer

Ten behoeve van het onderwijs in tropische landbouw werd in 1910 besloten tot het oprichten van een school voor koloniale landbouw in Deventer met daarnaast een verzameling over de koloniale landbouw.

Tijdens een Koloniale Landbouwtentoonstelling, die in 1912 in Deventer werd gehouden, werden inzendingen getoond uit de verschillende Nederlandse koloniën. Door steun van de gemeente Deventer en de Ministeries van Landbouw en Visserij en het Ministerie van Koloniën kon een eigen museum verwezenlijkt worden. Op 27 mei 1915 opende het Koloniaal Landbouwmuseum Deventer officieel haar deuren voor het publiek.

Eind jaren zestig moest het museum zijn deuren sluiten. In 1972 schonk de gemeente Deventer het resterende deel van de collectie van het voormalig museum aan het pas opgerichte Volkenkundig Museum Gerardus van der Leeuw.

2.2.2.2. Afd. Medische wetenschappen

De afdeling Medische wetenschappen van het UM bestaat uit zeventien deelcollecties die de verschillende medische disciplines bestrijken, waaronder chirurgie, fysiologie, inwendige geneeskunde, keel-, neus- en oorheelkunde en anesthesiologie. Vier belangrijke bronnen van herkomst zijn: de collecties van het voormalig Anatomisch-Embryologisch Laboratorium/Museum, het voormalig Fysiologisch lab, het voormalig Pathologisch-Anatomisch Lab en het UMCG. Een groot deel van de medische collectie is online te raadplegen via de Stichting Medisch Erfgoed. Deze collectie is eigendom van het UMCG en in beheer bij het UM.

2.2.2.2.1. Anatomie en embryologie; Pathologie

Tot 2003 was de anatomisch-pathologische collectie te zien in het Anatomisch Museum op het terrein van het Academisch Ziekenhuis Groningen. Toen dit museum werd opgeheven is de collectie ondergebracht bij het UM.

2.2.2.2.1.1. Anatomische preparaten

Natte preparaten: Het grootste deel van de collectie anatomische en pathologische preparaten wordt gevormd door zogenaamde natte preparaten: delen van het menselijk lichaam die worden bewaard in een conserveervloeistof.

Droge preparaten: Een ander deel van de collectie bestaat uit droge preparaten: menselijke organen waarvan de vaten zijn ingespoten met gekleurde was of kunststof. Het weefsel daaromheen droogde en werd vervolgens met schellak bewerkt. Tegenwoordig worden droge preparaten geplastineerd. Verder bevat de collectie preparaten ook modellen van was en papier-maché. En ten slotte is er nog een collectie skeletten en schedels.

2.2.2.2.2. Verzamelingen

De privéverzamelingen van twee vooraanstaande medische wetenschappers uit de 18e eeuw, Petrus Camper en Pieter de Riemer vormen de kern van de collectie.

2.2.2.2.2.1. Petrus Camper (1722-1789)

De collectie van Camper (hoogleraar geneeskunde van 1763 - 1774) en zijn zoon Adriaan Gilles Camper bestond uit anatomische-, vergelijkend anatomische- en biologische preparaten, fossielen, mineralen en instrumenten. Na Campers dood is de verzameling in 1820 aan de universiteit geschonken. Er zijn nog zo'n 200 preparaten van Camper in de museumcollectie.

2.2.2.2.2.2. Pieter de Riemer (1769-1831)

Een ander belangrijk deel van de collectie wordt gevormd door de verzameling van medisch wetenschapper Pieter de Riemer. De Riemer hield zich vooral bezig met anatomie, chirurgie en verloskunde. De verzameling De Riemer, die uit meer dan 900 preparaten bestaat, kwam in 1831 bij de universiteit terecht.

2.2.2.2.2.3. Uitrusting (medisch)

Klisterspuiten van tin, aderlaatmesjes van zilver, de vroegste röntgenbuizen, een trepaneerset en ook een ijzeren long. In deze heel uiteenlopende collectie op het gebied van de geneeskunde bevindt zich onder andere een verzameling medische instrumenten van de Duitse instrumentmaker Mössinger, die zich in het begin van de 19e eeuw in Groningen vestigde. Na het faillissement in 1952 heeft de firma Mössinger een verzameling van ruim 80 instrumenten aan het UM geschonken: instrumenten op het gebied van keel-, neus- en oorheelkunde, verloskunde, oogheelkunde en operatie-instrumenten. Naast deze uiteenlopende instrumenten bevinden zich in de collectie ook tal van andere medische

instrumenten en verschillende medische apparaten. Een groot deel van de medische collectie is online te raadplegen via de website van Stichting Medisch Erfgoed.

2.2.2.3. Afd. Natuurwetenschappen

Deze collectie bestaat uit de deelcollecties: Biologie, Botanie, Farmacie, Geologie, Natuurkunde, Scheikunde, Sterrenkunde, Wiskunde en Zoölogie.

2.2.2.3.1. Botanie

De botanische collectie is afkomstig uit het voormalig Botanisch Museum dat in 1870 werd opgericht. In de eerste plaats was het museum bedoeld voor het onderwijs, maar buitenstaanders konden er ook terecht. Tot de jaren tachtig van de 20ste eeuw maakten studenten gebruik van het museum.

Als gevolg van de opheffing van de afdeling Plantensystematiek raakte het echter in onbruik en is het beheer van de collectie in handen gekomen van het UM. De afdeling Archeologie van de RUG maakt heden ten dage nog gebruik van de collectie als hulp bij determinatie.

De collectie bestaat uit 2.500 objecten: gedroogde vruchten en zaden, bloemen en paddenstoelen geconserveerd in alcohol, fossielen met afdrukken van planten en botanische modellen. Ze zijn op veldexcursies verzameld, aangekocht of als geschenk verworven. Bijzonder zijn drie exemplaren van een xylotheek uit circa 1810: een houtbibliotheek die ooit uit 150 exemplaren heeft bestaan.

2.2.2.3.2. Geologie

Aan het einde van de vorige eeuw werd de afdeling Geologie aan de Groningse universiteit opgeheven. Een grote collectie instrumenten, gebruikt in het onderzoek en het onderwijs binnen deze discipline, werd toen aan het museum geschonken, waaronder een aantal bijzondere apparaten om metingen te doen aan kristallen.

Daarnaast werd ook de collectie van het voormalig Museum voor Mineralogie en Geologie, dat sinds 1902 gevestigd was geweest in het Mineralogisch-Geologisch Instituut, ondergebracht in het museum. Deze collectie bestaat uit zo'n 30.000 stuks fossielen, mineralen en kristalmodellen. Helaas kon de originele museumrichting uit de negentiende eeuw niet bewaard blijven.

In eerdere jaren waren ook al de nodige bijzondere stukken op het gebied van de geologie in het bezit van het museum gekomen, waaronder een groot calciëtkristal en een meteoriet uit de collectie van professor Petrus Camper (1723 - 1789).

2.2.2.3.3. Natuurkunde

De basis van de collectie natuurkundige objecten werd in de zeventiende eeuw gelegd, toen het aanschouwelijk, proefondervindelijk onderwijs geleidelijk zijn intrede deed.

De wiskundige Johann Bernoulli, die in 1695 hoogleraar werd in Groningen, was de eerste die zijn colleges met proeven opluisterde, echter zonder veel weerklank. Pas in de loop van de achttiende eeuw werd er meer nadruk gelegd op het experiment binnen het onderwijs.

Aanvankelijk maakten hoogleraren vooral gebruik van hun eigen verzameling, omdat de universiteit, maar mondjesmaat aankopen deed. De eerste aanwinsten van de universiteit waren diverse luchtpompen, een barometer en een thermometer.

De oudste instrumenten in deze collectie dateren uit de achttiende eeuw: een cycloïde, een cirkel van Dou, een messing kunsttoog, en een luchtpomp door van Musschenbroek die in 1698 is aangeschaft op aanvraag van Bernoulli. Een ander topstuk is het elektromagnetische wagentje, ontworpen door professor Sibrandus Stratingh en gebouwd door Willem Deutgen in 1836.

2.2.2.3.4. Sterrenkunde

Al vanaf 1614 wordt aan de RUG sterrenkunde onderwezen, maar het echte onderzoek begon met de aanstelling van Jacob Cornelis Kapteyn als hoogleraar sterrenkunde in 1878. De kerncollectie van het UM stamt dan ook uit die tijd. Voordien werden sporadisch demonstratiemodellen en instrumenten aangeschaft voor het onderwijs. Deze behoorden met de mathematische en natuurkundige instrumenten tot het Fysisch Kabinet. Slechts enkele van deze instrumenten hebben de tijd overleefd.

De oudste sterrenkundige instrumenten die het museum bezit, zijn een 18e-eeuws planetarium volgens Copernicus, een planetarium met een hemel- en aardglobe uit 1808, een sextant uit de achttiende eeuw en een negentiende-eeuwse chronometer.

Het instrumentarium dat door professor Kapteyn is gebruikt, zoals de verzameling fotografische platen met de plaathouder van de Cape Photographic Durchmusterung uit ca. 1886, maakt ook deel uit van de museumcollectie.

2.2.2.3.5. Zoölogie

In het nieuwe academiegebouw van 1850 waren vijf zalen op de bovenverdieping ingericht voor de brede natuurhistorische en zoölogische verzameling van de universiteit. Talloze mineralen, fossielen, opgezette dieren en dierpreparaten stonden hier opgesteld in grote vitrinekasten.

Bij zijn benoeming in 1815 had de Groningse hoogleraar in de natuurlijke historie, Theodorus van Swinderen, de aanzet gegeven tot het bijeenbrengen van een natuurhistorische verzameling ten behoeve van onderwijs en onderzoek.

Ook particuliere verzamelaars schonken (delen) van hun collecties aan de universiteit. Zo verwierf het museum in 1836 een omvangrijke verzameling van bijna 9.000 voorwerpen van de in Groningen geboren Nederlandse consul in Kanton (Guangzhou), M.J. Senn van Basel, waaronder 495 gekleurde tekeningen van vissen, reptielen en schaaldieren die voorkomen in de zeeën en rivieren van China.

De grote brand in het academiegebouw in 1906 betekende helaas het tragische einde van de zoölogische verzameling die zo zorgvuldig bijeen was gebracht. Duizenden opgezette vogels, een giraffe, een nijlpaard en potten met dieren op sterk water, gingen in vlammen op. Alleen de voorwerpen die voor de brand elders waren ondergebracht, zoals de collecties mineralen en fossielen, en de tekeningen van Senn van Basel ontsnapten aan de vlammenzee.

2.2.2.3.6. Bijzondere objectcategorie: Microscopie

Het museum bezit een collectie microscopen en toebehoren, zoals preparaten en microtomen. Deze verzameling geeft een beeld van de ontwikkeling van de microscopie vanaf de zeventiende eeuw. De oudste microscoop is een volgens Culpeper uit circa 1735, vervaardigd van messing en roggenhuid. Microscopen van de firma's Zeiss en Leitz, de 'standaard' microscopen in de meeste laboratoria vanaf het einde van de negentiende eeuw, zijn daarnaast ook ruim vertegenwoordigd.

Bijzonder is de collectie van de natuurkundige Frits Zernike (1888-1966), die in 1953 de Nobelprijs ontving voor zijn uitvinding van de fasecontrastmicroscoop. De ponsjes waarmee hij fasecontrastringen voor de microscoop heeft gemaakt, zijn bewaard gebleven, evenals zijn aantekeningen, foto's en andere documenten.

2.2.2.4. Afd. Organisatie

2.2.2.4.1. Diensten (algemeen)

De wiskundecolleges die verzorgd werden door het Mathematisch Instituut werden niet alleen gevolgd door wiskundestudenten, maar ook door natuur- en scheikundestudenten. De

toegepaste wiskunde werd steeds belangrijker en zodoende werd in 1958 een studie toegepaste wiskunde opgezet. Met de komst van deze opleiding schafte de universiteit ook de eerste computer aan, de ZEBRA (het Zeer Eenvoudige Binaire Rekenapparaat).

Naar onze huidige maatstaven was dit een apparaat met een zeer klein geheugen, maar destijds werd dit het Gronings rekenwonder genoemd. Het enorme apparaat werd opgesteld in de kelder van het Mathematisch Instituut en vooral gebruikt door sterrenkundigen, scheikundigen en psychologen.

De ontwikkelingen gingen snel en in 1964 werd de ZEBRA vervangen door de Telefunken TR4. Helaas was deze te groot voor de kelder van het instituut en daarom werd er besloten tot de oprichting van een apart Rekencentrum.

De collectie rekenkundige apparaten in het UM beslaat de gehele geschiedenis van het universitair rekenwerk tot het begin van de 20e eeuw: van de analoge computer en gegevensoverdracht van ponsband via de ZEBRA en de Telefunken TR4 tot aan de een-na-laatste supercomputer.

2.2.2.4.2. Studenten en alumni

Groningen staat bekend als een levendige studentenstad. Vanaf haar oprichting in 1614 heeft de Groningse universiteit studenten getrokken vanuit heel Nederland en daarbuiten, met name uit de Duitse gebieden. Het studentenleven in Groningen is altijd rijk en gevarieerd geweest, met onder andere de oudste studentenvereniging in Nederland. De collectie Studenten en alumni beslaat de ontwikkeling van het Groningse studentenleven door de eeuwen heen. Het omvat materiaal omtrent activiteiten, gewoontes en gebeurtenissen op het gebied van onder meer sport, cultuur, en studentenverenigingen. Het bevat onder andere: archieven, studentenbladen, efemera, foto's, aanplakbiljetten en memorabilia, zoals vaandels, petten, linten, en prenten, almanakken, foto's en penningen.

2.2.2.4.3. Academieportretten

De oudste portretten die in de senaatskamer hangen, dateren uit 1618. Dit zijn de portretten van de eerste vier rectores magnifici: Ubbo Emmius, Hermann Ravensperger, Cornelis Pijnacker en Nicolaus Mulerius.

Bij de opening van het nieuwe Academiegebouw in 1850 nam de senaat het besluit tot de aanleg van een portrettengalerij, waarvoor alle hoogleraren zich voor eigen rekening zouden laten portretteren. In 1854 heeft de Groningse schilder Jan Ensing (1819-1894) alle toenmalige hoogleraren geschilderd.

Samen met de portretten die in de 250 jaar daarvoor al waren verzameld, vormde deze serie van negentien schilderijen de basis van de portrettengalerij. In de loop van de tijd werd die collectie uitgebreid met werken van andere kunstenaars. Men wilde daarnaast ook meer portretten van vroegere hoogleraren verzamelen. De hoogleraar Baart de la Faille schonk in 1851 een portret van Ubbo Emmius. Anderen, vooral nabestaanden van overleden hoogleraren, volgden en zo had men in 1857 al twaalf aanwinsten.

Maar lang niet alle hoogleraren schonken een portret en langzamerhand kwamen er geen portretten van levenden meer bij. De meeste nieuwe portretten waren postume, vaak naar foto's geschilderde beeltenissen. De Groningse schilders Johannes H. Egenberger, Hinderikus Boss en Franciscus H. Bach hebben het leeuwendeel van deze opdrachten voor hun rekening genomen.

In 1906 verwoestte een felle brand het grootste gedeelte van het Academiegebouw. Alle schilderijen konden gelukkig in veiligheid worden gebracht. Toen in 1909 het huidige Academiegebouw werd geopend, kregen de schilderijen weer een plaats in de senaatskamer.

Er hangt een aantal kwalitatief zeer fraaie werken, zoals portretten van Wijbrand Adriaan Reiger door Franciscus H. Bach, van Pieter Hendrik Schoute door Thérèse van Duyl-Schwartz (1852-1918), Jacobus Cornelis Kapteyn door Jan Pieter Veth (1864-1925), Hilmar Johannes Backer en Antoon Gerard Roos door Johan Dijkstra (1896-1978) en Willem Hendrik Arisz door Jacob Bruijn (1906-1989).

3. Collectieprofiel

3.1. Onderwerp, doel en functie van de collectie

Het UM is het wetenschapsmuseum van de RUG en biedt primair een historisch en cultureel perspectief op de beoefening van wetenschap in Noord-Nederland en de ontwikkelingen aan de RUG sinds haar oprichting in 1614.

De collectie vormt een belangrijke bron voor het onderzoek naar, en de uitbeelding van, de specifieke wetenschapsgeschiedenis van de RUG en haar cultuur, zoals het studentenleven. Ook worden objecten uit de collectie gebruikt binnen het onderwijs en bij de promotie van de RUG. Het materiaal leent zich goed voor presentaties in het museum en op verschillende locaties binnen de RUG, waar het bijdraagt aan het historisch en cultureel besef van publiek en studenten. Deelcollecties op het gebied van onderzoek bevinden zich deels bij de faculteiten.

In bredere context toont de collectie de telkens aan verandering onderhevige representatie van de RUG. Daarom is gekozen voor een indeling van de collecties naar historische context en niet op basis van contemporaine thema's. Dit biedt meer mogelijkheden om de collectie dynamisch te blijven benaderen.

De toonaangevende collectie van het UM is een toegankelijke en representatieve bron van informatie en inspiratie voor een breed scala aan belangstellenden binnen en buiten de universiteit. Het UM streeft ernaar een meerstemmig en inclusief museum te zijn waar een breed publiek zich in herkent en erkend wordt. Er is aandacht voor het bevorderen van gelijkheid, het garanderen van duurzaamheid, en het teweegbrengen van onderling begrip.

De collectie als geheel vormt het fysieke geheugen van de RUG en de wetenschap in Noord-Nederland door de jaren heen en koppelt deze aan het heden. De collectie biedt een bron van materialen voor onderzoek en onderwijs; het dient als spiegel om vanuit het heden te reflecteren en voort te bouwen op het verleden. Het biedt een context voor de huidige identiteit van de RUG, de vaardigheden, gewoonten, kennis en praktijken van nu die geworteld zijn in het verleden en die worden doorgegeven aan toekomstige generaties. Het vormt hiermee een gedeeld geweten voor de academische gemeenschap van de RUG en Noord-Nederland. Dit maakt de collectie van grote waarde voor zowel de regionale als nationale cultuurgeschiedenis.

Meerdere ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op keuzes omtrent de collectie. Er kunnen externe ontwikkelingen plaatsvinden (politiek en beleid, onderzoek en onderwijs, maatschappelijk en particulier initiatief). Nieuwe collecties kunnen zich aandienen. Vanuit het onderwijs en onderzoek kunnen nieuwe vragen opkomen en nieuwe onderzoeksgebieden kunnen worden gedefinieerd. De collectie dient een reflectie te blijven van hoe deze ontwikkelingen zich manifesteren binnen de RUG. Binnen dit historische kader is de ambitie om de collectie te allen tijde zo goed als mogelijk aan te laten sluiten op de kerntaken en doelstellingen van het UM.

3.2. Gewenst collectieprofiel

Het gewenste collectieprofiel is voor een aanzienlijk deel reeds gerealiseerd: het primaire onderwerp en doel van de collectie blijven gelijk. In algemene zin zal binnen het profiel een grotere nadruk komen te liggen op die aspecten die aanzetten tot connectie, participatie en interactie. Ook zal het collectieprofiel strikter gehanteerd worden. Objecten en/of

(deel)collecties die onvoldoende passen binnen het profiel zullen worden ontzamd. Beoordeling hiervan wordt gemakkelijker door verbeteringen in de registratie en documentatie. Door middel van versterkte inzet op herkomstonderzoek zal actief geborgd worden dat mogelijke toekomstige restitutieverzoeken correct gefaciliteerd en adequaat afgehandeld kunnen worden.

Verder zal er sterker ingezet worden op de mogelijkheden die digitalisering met zich meebrengt, zowel wat betreft de samenstelling van de collectie als wel gebruik van de collectie in onderzoek en onderwijs. Het collectieprofiel verschuift hiermee richting een collectie die in hogere mate toegankelijk is en meer digitale, interactieve en participatieve mogelijkheden biedt.

Ook houdt het UM er rekening mee dat de uitbreiding van de RUG met een Campus in Friesland en de samenwerking binnen de Universiteit van het Noorden in de toekomst kunnen leiden tot een verbreding van het collectieprofiel. De geschiedenis van de RUG zal het primaire onderwerp blijven van de collectie, maar dit sluit een interesse in de bredere academische geschiedenis van de regio niet uit.

4. Collectiebeheer

4.1. Algemeen

Het algemene doel dat het UM nastreeft wat betreft het beheer van de collectie is het doorgeven van de collectie die aan ons is toevertrouwd aan volgende generaties, met een optimale waarde en toegankelijkheid.

Het UM voert daarmee een op waarde gebaseerd collectiemanagement. Dit houdt in dat via correct behoud het waardeverlies zoveel mogelijk beperkt wordt; dat de waarde van de collectie optimaal benut wordt door o.a. raadpleging, studie, presentatie en educatie; en dat gestreefd wordt naar waardeontwikkeling van de collectie door middel van o.a. onderzoek en acquisitie. Om dit mogelijk te maken, wordt gestreefd naar optimale toegankelijkheid, zowel fysiek, analoog/digitaal als wel contextueel.

4.2. Waarde

4.2.1. Belang van de collectie voor de organisatie

Het UM beheert belangwekkende medisch-anatomische, volkenkundige, natuurhistorische en natuurwetenschappelijke collecties, alsmede de collecties over de geschiedenis van de RUG zelf. Deze collecties als geheel vertegenwoordigen aanmerkelijke cultuurhistorische betekenis, gebruiks- en belevingswaarde, en maatschappelijke waarde. Ze bevatten unieke objecten die onvervangbaar en onmisbaar zijn, die kunnen behoren tot de top van het Nederlands cultuurbezit.

Delen van de collectie hebben gebruikswaarde voor onderwijs en onderzoek; delen hebben belevingswaarde voor een divers publiek; en delen hebben maatschappelijke waarde door hun rol in *public outreach* en *citizen science*.

4.2.2. Collectiewaardering

De grote omvang van de erfgoedcollectie van het UM maakt het niet gemakkelijk om een objectieve waardering van de collectie uit te voeren. Bovendien is het in veel gevallen pas mogelijk om tot een betrouwbare validatie te komen wanneer een complete collectiebeschrijving is gemaakt. Door de achterstand met betrekking tot collectieregistratie en documentatie is dit nog niet voldoende mogelijk.

Desalniettemin heeft het UM een valideringssysteem opgesteld (zie bijlage A), waarmee getracht wordt om bij de waardering van objecten/(deel)collecties zo goed als mogelijk rekening te houden met duidelijke criteria (zie bijlage A).¹

Op deze manier wordt gestreefd naar een zo ‘objectief’ mogelijke waardering en vergelijking tussen gelijksoortige collecties en objecten. In gevallen waar een afdoende validering van (een deel van) de collectie nog niet mogelijk is, wordt vertrouwd op de kennis en ervaring van de conservatoren.

Bovendien heeft het UM deze criteria gekoppeld aan de status-systematiek uit het door Collectie Nederland en het Deltaplan voor Cultuurbehoud ontwikkelde valideringssysteem. Daarin vindt validering plaats door het toekennen van een A-, B-, C- of D-status (zie bijlage A). Op basis hiervan worden de volgende richtlijnen aangehouden:

1. A- en B-collecties/objecten komen in aanmerking voor uitbreiding en investeringen;
2. In C-collecties/objecten worden in principe geen (verdere) investeringen gedaan;
3. D-collecties/objecten komen in aanmerking voor afstoting.

‘Investering’ wordt hier opgevat als handeling of financiële besteding in het kader van waardebehoud/vermeerdering, zoals: uitbreiding, digitalisering, onderzoek en restauratie.

4.2.3. Kerncollectie

De kerncollectie bestaat uit die objecten die direct gekoppeld zijn aan de culturele en wetenschapsgeschiedenis van de RUG, zoals objecten die in het verleden gebruikt en/of ontwikkeld zijn door RUG-wetenschappers of studenten(organisaties). Het gaat hier voornamelijk om objecten met een A- of B-status. De kerncollectie is daarmee het deel van de collectie dat gezichtsbepalend en van essentieel belang is voor de missie, visie en doelstellingen van het UM en de RUG. Objecten die indirect hieraan gekoppeld zijn kunnen onderdeel zijn van een deelcollectie, maar maken geen deel uit van de kerncollectie.

Ondanks dat dit de kerncollectie omvangrijk maakt, wordt bewust niet gekozen voor een nauwere demarcatie. Het is natuurlijk dat objecten altijd bekeken worden vanuit eigentijds perspectief en dat dit keuzes omtrent de collectie beïnvloedt. Echter, dit brengt het gevaar met zich mee dat huidige waarden te sturend worden, terwijl juist ook waarden aan verandering onderhevig zijn.

Het doel is om op dit moment een zo objectief mogelijk beeld te representeren van de geschiedenis van de RUG en tegelijkertijd ruimte te laten om deze in de toekomst vanuit een gewijzigd perspectief te representeren.

Op objectniveau betekent dit dat keuzes rondom een object niet enkel gebaseerd worden op de waarde die vanuit hedendaags perspectief aan dat object toegeschreven kan worden, maar dat een object dat direct gekoppeld is aan de geschiedenis van de RUG om die reden een bestendiger waarde toegeschreven krijgt. Op collectieniveau is het streven om op deze wijze een duurzaam waardevolle kerncollectie op te bouwen.

4.3. Behoud

4.3.1. Behoud

De collectie van het UM bestaat uit originele erfgoedobjecten die goede zorg vragen. Dit vereist een kwalitatief hoogwaardige wijze van behoud. Daarom worden hoge eisen gesteld aan opslag, gebruik, conservering en behoud van informatie en kennis middels duurzame registratie/documentatie om de waarde van de collectie te behouden. Om het behoud van de collectie naar de toekomst toe nog beter te kunnen waarborgen, wil het UM een apart behoudsplan formuleren.

¹ Op basis van: ‘Op de museale weegschaal, collectiewaardering in zes stappen’, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

4.3.2. Toestand

De collectie bevindt zich in een degelijk depot op de Zernike Campus van de Universiteit en wordt beheerd door gekwalificeerde en ervaren medewerkers. Het depot is in goede staat, maar nadert de grenzen van de levensduur. De bewaaromstandigheden zijn goed. Het depot is schoon, redelijk stofvrij en er zijn maatregelen in werking tegen schade door ongedierte. De ventilatie is goed in de depotruimte, maar dient verbeterd te worden in de werk- en kantoorruimtes. In de komende periode zal de klimatisering in het depot verbeterd worden. Delen van de collectie zullen in zuurvrije dozen verpakt worden om schade aan de objecten (of naastgelegen objecten) te minimaliseren.

Een punt van aandacht is de (geringe) aardbevingsgevoeligheid van de locatie. Hier is geen simpele oplossing voor. Echter, tot nog toe is er geen reden geweest om aan te nemen dat dit een direct gevaar vormt. Het UM zal de situatie blijven monitoren en stappen zetten wanneer het risico hoger ingeschat wordt. Een ander punt van aandacht is het hoge energiegebruik van zowel het museum als depot vanwege achterstallig onderhoud van enkele installaties.

4.3.3. Preventieve conservering

Preventieve conservering is een constante strijd tegen verval. Verval kan moeilijk een volledig halt toegeroepen worden, maar kan wel danig worden vertraagd. Hiervoor wordt ingezet op correcte zorg en een juiste omgeving voor bewaren en exposeren. Belangrijke doelen van preventieve conservering voor het UM zijn: het voorkomen en beperken van verval(processen) en (waarde)verlies van de collectie (zonder in te grijpen op het materiaal, uiterlijk of de constructie van objecten), en het optimaliseren van de toegankelijkheid en bruikbaarheid van de objecten in de collectie.

Het streven is om preventieve conservering op een duurzamere wijze toe te passen en meer structuur aan te brengen in de monitoring. Hiervoor zal periodieke monitoring plaats gaan vinden van mogelijke risico's omtrent bewaaromstandigheden en zorg voor de collectie. Wat betreft het eerste zal gekeken worden naar onder meer: licht, UV- en IR-straling, binnenklimaat, fysieke krachten, ongedierte, verontreiniging, dissociatie, en invulling van ruimte in depot en de expositieruimtes. Wat betreft het laatste zal gekeken worden naar onder meer: correct hanteren, bewaren, verpakken, onderhouden en transporteren van objecten, en naar interne organisatie rondom behoud, zoals inzet en bijscholing van personeel.

4.3.4. Actieve conservering

Er worden meerdere maatregelen/handelingen ingezet ten behoeve van actieve conservering. Deze kunnen onder meer gericht zijn op het consolideren van de toestand van een object, het tegengaan van geconstateerd verval, het voorkomen van aanstaand verval, of het remmen van verouderingsprocessen.

De hoeveelheid en het type zorg verschillen van object tot object. Om die reden wordt per geval bekeken wat nodig is op basis van gebeurtenis, proces, toestand, gebruik, omgevingsfactoren en waarde(potentieel). Objecten komen eerder in aanmerking voor actieve conserverings-handelingen als de waarde hoger is en waardeverlies op kortere termijn optreedt.

Restauratie in het bijzonder is vaak een langdurig en kostbaar proces. De beslissing voor restauratie wordt daarom per individueel geval gemaakt op basis van afwegingen omtrent de waarde en de potentiële waardevermeerdering van een object. In principe komen enkel objecten met een A-status en met een aanzienlijk potentieel voor waardevermeerdering in aanmerking voor restauratie. Restauratie vindt plaats door middel van reversibele ingrepen, waardoor altijd kan worden teruggegrepen op het oorspronkelijke werk.

Verder is in de afgelopen periode via digitalisering prioriteit uitgegaan naar het maken van een overgang richting een werkwijze met meer aandacht voor het minimaliseren van

mogelijk verlies aan relevante en waardevolle informatie. In de toekomst zal meer aandacht uitgaan naar het ontwikkelen van goede conserveringsmethodes voor *born digital* erfgoed dat alleen in digitale vorm bestaat, omdat dit materiaal kwetsbaarheid vertoont voor snelle technologische ontwikkelingen.

4.3.5. Risicomanagement

Het UM heeft voortdurend aandacht voor het beperken van risico op verschillende noordniveaus, zoals object, verpakking, meubilair, ruimte, gebouw, omgeving en werking. Risicobeheersing wordt uitgevoerd door ervaren medewerkers die, zoals vastgelegd in functieomschrijvingen en werkinstructies, actief beoordelen wat voor handelingen nodig zijn op welk moment. Dit kan gaan om voorkomen, blokkeren, detecteren, reageren en remediëren. Risicomanagement is te allen tijde primair gericht op het beperken van waardeverlies.

Het UM werkt actief aan het optimaliseren van het risicomanagementbeleid en de kwaliteitszorgsystematiek, waarin periodiek risicoanalyses worden toegepast op het gebied van mensen, middelen en primaire processen. Op deze wijze wordt risicomanagement meer structureel ingebed in de organisatie.

Bij een risicoanalyse zal de huidige stand van zaken betreffende essentiële aandachtspunten op het gebied van collectiebeheer doorgelicht worden aan de hand van een Quickscan Collectiebeheer (zie bijlage B).² Bedreigingen worden geïnventariseerd en per bedreiging wordt gekeken naar de kans op optreden en de mogelijke gevolgen. De tien schadefactoren zoals opgesteld door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed dienen hierbij tevens als leidraad.³ Er wordt bepaald in hoeverre risico's reeds beperkt zijn tot een aanvaardbaar niveau en welke risico's aanvullende aandacht vergen. Op basis hiervan worden prioriteiten en plannen opgesteld voor de daaropvolgende periode.

Op grond van een risicoanalyse zullen maatregelen getroffen worden. Het kan hier — in volgorde van prioriteit — gaan om: (1) preventie: voorkomen of verminderen van de kans dat iets gebeurt; (2) repressie: beperken van schade wanneer een bedreiging optreedt; (3) correctie: instellen van maatregelen die worden geactiveerd wanneer iets is gebeurd om het effect (deels) terug te draaien; (4) acceptatie: kans en mogelijke effect van een bedreiging worden geaccepteerd en er worden geen maatregelen genomen. De waarde van een object of collectie speelt een primaire rol in het bepalen van de te treffen maatregel. Secundair wordt meegenomen hoe de kosten (beschikbare middelen en tijd) van maatregelen zich verhouden tot het risico.

Een maatregel in het kader van preventie die momenteel wordt overwogen om de risico's omtrent uitleen en conservering te minimaliseren, is het invoeren van een procedure om elk object dat uitgeleend wordt vooraf te digitaliseren.

4.3.6. Veiligheidszorg

De objecten in de collectie van het UM zijn dikwijls kostbaar, oud en kwetsbaar. De veiligheid van de collectie wordt dan ook serieus genomen. Op dit moment wordt een onderscheid gemaakt tussen drie klassen objecten met verschillende benodigde veiligheidsniveaus:

1. Bijzondere objecten (topstukken en het meest waardevolle/onvervangbare materiaal)
2. Reguliere objecten

² De gehanteerde quickscan is deels gebaseerd op de door Erfgoedhuis Zuid-Holland opgestelde 'PEIL SNEL, een Quick Scan Collectiebeheer voor musea' en deels op de door ICCROM opgestelde 'Preventive Conservation Indicators'.

³ Fysieke krachten (shok, trilling, druk, rek, wrijving); water (overstroming, neerslag, lekkage); brand (vuur, roet, onachtzaamheid, brandstichting); dieven en vandalen (moedwillig beschadigen of wegnemen); ongedierte (insecten, knaagdieren, vogels); verontreiniging (vast, vloeibaar, gas, stof); licht, UV- en IR-straling (zonlicht, daglicht, kunstlicht); onjuiste temperatuur (binnenklimaat, te warm, te grote wisselingen, te koud); onjuiste RV (binnenklimaat, te hoog, te grote wisselingen, te laag); en dissociatie (verbreken van de band tussen object en de kennis erover).

3. Rekwisieten (objecten met een gebruikswaarde (meestentijds educatief) maar geen museale status)

Wanneer het nieuwe valideringssysteem en de daaruit voortvloeiende statussen ingevoerd zijn, dan zal nader bekeken worden hoe deze statussen het best vertaald kunnen worden naar verschillende praktische normen rondom veiligheidszorg binnen de mogelijkheden van het depot.

Het nieuw in te voeren risicomangementbeleid waarbij periodiek een risico-inventarisatie en analyse uitgevoerd zal worden om reële risico's in kaart te brengen, zal tevens bijdragen aan het beveiligings- en veiligheidsbeleid. Vanuit de risicoanalyses zal het UM beredeneerd en onderbouwde beveiligings- en veiligheidsmaatregelen nemen om de collectie in de vaste opstelling, in presentaties, in werk- en opslagruimten, in onderwijs, en tijdens transport te beschermen tegen diefstal of beschadiging en tegen risico's zoals waterschade, brand, en vandalisme.

Het UM hanteert een reglement voor medewerkers die geautoriseerd zijn voor de depots. Nieuwe medewerkers worden uitgebreid geïnstrueerd hoe om te gaan met objecten. Ook hanteert het UM een calamiteitenplan. Er wordt ingezet op ontwikkeling en bijscholing van medewerkers op het gebied van veiligheidszorg en de omgang met aanwezige risicovolle stoffen middels het volgen van gerichte trainingen en cursussen.

4.4. Gebruik

4.4.1. Presentatie

Het UM ziet het als een van haar kerntaken om haar objecten en collecties aan een breed publiek tentoon te stellen op zinrijke en waardevolle wijze. Objecten en collecties worden niet enkel getoond om hun esthetische kenmerken; het voornemen bij elke tentoonstelling is om de gebruikswaarde voor het publiek te maximaliseren. Tentoonstellingen raken qua onderwerp altijd aan het kernthema van het museum: de culturele en wetenschaps geschiedenis van de RUG — en het doel is altijd om het publiek binnen deze context zoveel mogelijk te engageren.

Wel komen presentaties momenteel nog met enige regelmaat tot stand vanuit een interne impuls en werkwijze. Echter, het UM ziet in dat collecties en de presentaties daarvan steeds meer vanuit gebruikersperspectief benaderd dienen te worden om de beoogde gebruikers over de gehele breedte te kunnen bedienen.

Daarom is het streven om de programmering en inhoud van tentoonstellingen in de toekomst in nauwere samenwerking te laten plaatsvinden met verschillende partners binnen en buiten de RUG. Zo wil het UM vaker tentoonstellingen tot stand brengen in samenwerking met onderzoekers. Het museum kan op die wijze dienen als platform voor onderzoekers om hun werk aan publiek te tonen.

Ook wil het UM, naar de principes van *citizen science*, in verdere mate de participatie gaan opzoeken van het publiek in het proces van presentatie. De wens is om middels tentoonstellingen de interactie en participatie tussen publiek en wetenschap(per) te bevorderen. Afhankelijk van de context gaan hiervoor mogelijkheden onderzocht worden op een of meerdere van de volgende niveaus van publieksparticipatie/burgerwetenschap (*citizen science*):⁴

1. **Crowdsourcing:** publiek helpt mee als sensor, als vrijwillige leveraar van informatie;

⁴ Het UM houdt hierbij zo goed als mogelijk de tien principes van de burgerwetenschap aan zoals opgesteld door de European Citizen Science Association: ECSA (European Citizen Science Association). 2015. Ten Principles of Citizen Science. Berlin. <http://doi.org/10.17605/OSF.IO/XPR2N>

2. **Gedistribueerde intelligentie:** publiek denkt vrijwillig mee en helpt mee met interpreteren;
3. **Participatieve wetenschap:** publiek draagt bij aan de probleemdefinitie en de (methode van) gegevensverzameling;
4. **Integrale citizen science:** volledige samenwerking tussen publiek en wetenschappers wat betreft probleemstelling, verzameling van data, data-analyse (en evt. tentoonstellen).⁵

Verder wil het UM ook meer samenwerking tot stand brengen met zusterinstellingen en soortgelijke partners op het gebied van presentatie. Gezamenlijke tentoonstellingen organiseren, participeren in externe exposities en tentoonstellen op niet primair museale locaties worden hier als mogelijkheden gezien.

Tevens is het streven om in de komende jaren een digitale beeldbank te realiseren naar het voorbeeld van de Rijksstudio van het Rijksmuseum — met foto's, 3D foto's en printbare modellen, en bijbehorende informatie. Via de beeldbank kunnen op digitale wijze (permanente) tentoonstellingen en topstukken gepresenteerd worden. Ook multimedia- en geïndividualiseerde tours worden hiermee mogelijk. De wens is om ook hier interactieve componenten in te bouwen volgens de principes van *citizen science*. Zo kan de beeldbank gebruikt worden om aan publiek te vragen extra documentatie aan te leveren of kan er een dialoog gestart worden tussen publiek en betrokken wetenschappers.

Bij beslissingen over presentatie spelen overwegingen aangaande beheer van de collectie ook een rol. Vaak geëxposeerde/uitgeleende objecten behoeven meer zorg — mede afhankelijk van materiaalsoort, risico's, waarde, toestand en vervangbaarheid — en krijgen daarom een hogere conserveringsprioriteit dan objecten die vaker in het depot staan. Bij werkende objecten vindt periodiek onderhoud plaats en worden onderdelen vervangen wanneer dit mogelijk is. Verder vindt wisseling van geëxposeerde objecten plaats wanneer dit nodig is in verband met behoudsoverwegingen.

4.4.2. Bruiklenen

De collectie van het UM kent vele tientallen bruiklenen in binnen- en buitenland, zoals aan het Universiteitsmuseum Gent, het Tropenmuseum Amsterdam, Museu Etnològic in Barcelona en in 2022 zelfs aan de Biënnale in Venetië – een van de grootste kunstmanifestaties ter wereld.

In brede zin wordt bruikleen ingezet in het belang van collectiemobiliteit: het UM zet zich in voor de collectiemobiliteit van haar objecten door uitwisseling of bruiklenen in Nederland en elders met als

doel het vergroten van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van deze objecten. Daarnaast heeft het als doel om de objecten en (deel)collecties optimaal te benutten en dissemineren. Verder wordt bruikleen voornamelijk ingezet als middel om de samenwerking en verbinding met andere instellingen te bevorderen. Ook kan een bruikleen aanleiding vormen tot nader onderzoek, conditiecontrole of conservering.

Bij acquisities gaat de voorkeur uit naar schenking in plaats van bruiklenen, omdat de personele en financiële inzet voor deze collecties dan structureel van aard is. In het geval van bruikleen worden deze investeringen bij eventuele beëindiging teniet gedaan. Om diverse redenen kan echter toch worden gekozen voor een bruikleen, bijvoorbeeld als deze een hoge gebruikswaarde heeft, zeer goed past bij het collectieprofiel, een reeds in het bezit hebbende collectie versterkt, of een lacune opvult.

⁵ Citizen Science and Volunteered Geographic Information – overview and typology of participation, M. Haklay in D.Z. Sui, S. Elwood and M.F. Goodchild (eds.), *Crowdsourcing Geographic Knowledge: Volunteered Geographic Information in Theory and Practice*. Berlin: Springer. (2012) 105-122.

Het UM hanteert voor bruiklenen een procedure, voorwaarden, een bruikleenovereenkomst en een bewijs van ontvangst/retour. Aangezien het bruikleenverkeer toeneemt, wil het UM het beleid rondom bruiklenen in de komende periode verder aanscherpen.

4.4.2.1. Interne bruiklenen en bruikleenaanvragen van niet-museale instellingen

Ook binnen de eigen universitaire locaties bevinden zich objecten uit de collectie. Zo heeft de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen een erfgoedkamer en heeft de afdeling Sterrenkunde van de Faculty of Science and Engineering een ‘Kapteynkamer’. Per geval maakt het UM met de beheerder van de locatie individuele afspraken rondom voorwaarden en beheer van het bruikleen. Dit kan de volgende onderwerpen betreffen: registratie van de locatie, de klimaatbeheersing (temperatuur en luchtvochtigheid) op de locatie, het controleren van de conditie van objecten, en het signaleren en melden van schade, verbouwingen en verhuizingen. De afspraken worden in nauwe samenwerking nageleefd.

Bij een bruikleenaanvraag van een niet-museale instelling wil het UM er, alvorens over te gaan tot uitleen, zeker van zijn dat de potentiële bruikleennemer goed voor het object kan zorgen. Om dat te kunnen beoordelen is informatie nodig. Per geval wordt in overleg met de bruikleennemer bekeken hoe deze informatie het best verkregen kan worden. Het UM behoudt zich het recht voor om zo nodig aan een bruikleennemer te vragen om een faciliteitenrapport in te vullen dat inzicht biedt in de faciliteiten en voorzieningen (van het gebouw) waarover de bruikleennemer beschikt en waaruit blijkt dat geleende objecten zorgvuldig beheerd kunnen worden.

4.4.3. Onderwijs, Onderzoek en Maatschappelijke Impact)

4.4.3.1. Onderwijs

Het ontwikkelen en verzorgen van onderwijs ziet het UM als een belangrijke taak. Juist in het onderwijs ligt de basis voor het zichtbaar maken van erfgoed en voor de reflectie over de betekenis ervan. Het UM zet in op het scheppen van sterke banden tussen studenten, medewerkers en publiek; en tussen onderwijs, onderzoek en relevante maatschappelijke vraagstukken.

Er wordt gewerkt volgens de principes van *object-based learning*. Dit is een studentgerichte leerbenadering die objecten gebruikt om een actieve en gecontextualiseerde vorm van leren mogelijk te maken. Studenten hanteren fysieke objecten en observeren ze van dichtbij, waardoor multi-zintuiglijke interactie ontstaat. Dit biedt een directe leerervaring, die zich leent voor vragen en discussies over het object omtrent onder andere oorsprong, materialen, context, sociaal-culturele betekenis en huidig onderzoek.

Daarnaast zet het UM in op leven lang ontwikkelen en biedt toegankelijke en interactieve educatieprogramma's aan voor diverse doelgroepen:

Doelgroep	Onderwijs
Jongste kinderen	Van jongs af aan kunnen kinderen in het UM kennismaken met wetenschap en de universiteit. Ze kunnen proefjes doen, dingen in elkaar knutselen, of een speurtocht doen. Er is speciale aandacht voor toegankelijkheid en kinderen met diverse achtergronden.
Basisonderwijs	Activiteiten zijn gericht op verwondering en ontdekkend leren aan de hand van objecten uit het museum. Op deze manier worden duurzame vaardigheden aangeleerd die een leven lang meegaan, zoals observeren, vergelijken, analyseren en categoriseren. Ook wordt specifiek ingegaan op bewustwording en respect aangaande de leefomgeving.

Voortgezet onderwijs	Het stimuleren van wetenschappelijke vaardigheden staat centraal. Activiteiten zijn gericht op het doorlopen van de onderzoekscyclus. Scholieren worden actief gestimuleerd om vragen te stellen, processen te verkennen en oplossingen te ontwikkelen. Er is aandacht voor ethische en morele kwesties. Op deze manier worden competenties ontwikkeld zoals nieuwsgierigheid, creativiteit, vindingrijkheid en reflectie. Het UM heeft tevens een Chemielab voor scholieren.
MBO/HBO	Activiteiten zijn gericht op het aanleren van onderzoeksvaardigheden en de wetenschappelijke methode. Studenten worden gestimuleerd om actief mee te doen, gezamenlijk opdrachten te maken en elkaar feedback te geven. Er zijn vaste programma's, zoals een anatomische les voor studenten van mbo-zorgopleidingen. En er is maatwerk mogelijk, zoals een programma voor Pabo-studenten over het construeren van educatieprogramma's. Ook wordt meegewerkt aan het faciliteren van stages.
WO	Voor (RUG-)studenten ligt het zwaartepunt in meer directe zin op het gebruik van de collectie voor object-based learning en diepgaande contextualisering van het eigen onderwijsmateriaal. Kennismaking met het RUG-erfgoed biedt de mogelijkheid fysieke connecties aan te gaan met het materiaal waarover men leert en dit te plaatsen in een brede historische context. Er zijn verschillende manieren waarop het UM samenwerkt met opleidingen van de RUG: het organiseren van activiteiten, eenmalige samenwerkingen binnen vakken, of vaste samenwerkingen binnen curricula. Ook kunnen individuele RUG-studenten gebruik maken van de collectie voor inspiratie, onderzoek of als ze meer willen weten over de geschiedenis van hun academische gemeenschap. Er zijn eenmalige of terugkerende samenwerkingen geweest met meerdere opleidingen. ⁶

Het UM streeft ernaar om het aantal samenwerkingen met opleidingen verder uit te breiden, de interactie tussen wetenschappers en studenten te bevorderen, en in hogere mate interdisciplinair te werken. De onderwijsinzet wordt waar mogelijk verdiept en verbreed. Het UM wil haar participatie in het onderwijs uitbreiden via aanvullende onderwijsvormen zoals e-learning (online onderwijsactiviteiten), *blended learning* en activiteiten op locatie — met een sterkere focus op interdisciplinaire samenwerkingen. Momenteel worden binnen de RUG vier Schools opgericht, waarbinnen verschillende interdisciplinaire onderwijsvormen worden gestart. Het UM streeft ernaar om hierin een actieve rol te spelen.

Daarnaast wil het UM het leven lang ontwikkelen aanbod vergroten en de doelgroep uitbreiden — met specifieke aandacht voor alumni. Ook wil het UM nieuwe digitale vormen ontwikkelen voor tentoonstellen, beschikbaar stellen van materialen en onderwijs om leven lang ontwikkelen breder toegankelijk en te maken. Er zal ingezet worden op het ontwikkelen van programma's die flexibel ingezet kunnen worden, om de keuzevrijheid te bevorderen. Mogelijkheden rondom de inzet van *microcredentials* worden onderzocht binnen universitair verband.

4.4.3.2. Onderzoek

Het UM werkt graag in nauw verband samen met onderzoekers aan de RUG. Zowel het tonen van de onderzoeksgeschiedenis van de RUG als wel het presenteren van actueel onderzoek van eigentijdse onderzoekers ziet het UM als belangrijke taken. Het UM streeft ernaar een brugfunctie te vervullen tussen onderzoek(ers) en burgers.

Derhalve worden onderzoekers waar mogelijk betrokken bij de totstandkoming van tentoonstellingen. Het tonen van de maatschappelijke relevantie van onderzoek aan een breed publiek biedt erkenning en waardering. Tentoonstellingen worden regelmatig gebaseerd op actueel onderzoek — bij voorkeur gericht op interdisciplinaire

⁶ Onder meer: archeologie, bewegingswetenschappen, communicatie en informatiewetenschappen, filosofie, geschiedenis, geneeskunde, kunstgeschiedenis, pedagogische wetenschappen, religiewetenschappen, communication and information science, kunst en cultuurwetenschappen, religion and cultural heritage.

maatschappelijke vraagstukken. Dit zal in de komende jaren een prioriteit blijven. Het streven is om hier in toenemende mate een element van directe participatie van het publiek aan het onderzoek aan toe te voegen (*citizen science*).

Ook zal het UM verder inzetten op Open Science. Zoals gezegd is het streven om een digitale beeldbank op te zetten. Deze kan dienen om de toegang tot de collectie te vergemakkelijken voor wetenschappers binnen en buiten de RUG. Objecten die mogelijk interessant zijn voor verder onderzoek zijn via de beeldbank makkelijker te vinden. Ook is gemakkelijker te beoordelen of een object interessant is voor (verder) onderzoek door de mogelijkheden om digitaal aanvullende metadata beschikbaar te maken. Ook biedt een beeldbank aan wetenschappers nieuwe mogelijkheden om publiek/deelnemers te betrekken bij hun onderzoek.

4.4.3.3. Maatschappelijke Impact

Het UM dient voor een breed publiek als primair raam waardoor gekeken kan worden naar wat zich afspeelt binnen de universiteit op het gebied van wetenschap. Het erfgoed in de collecties toont duidelijk de aanmerkelijke sociaal-maatschappelijke rol die het onderzoek aan de RUG door de jaren heeft gespeeld. Het UM heeft bovendien mogelijkheden om dit erfgoed op een toegankelijke en aantrekkelijke manier te presenteren, waardoor een divers publiek aangesproken kan worden. Het UM vormt daarmee voor de RUG een van de belangrijkste wegen om onderwijs, onderzoek en maatschappelijke impact te tonen en inzichtelijk te maken voor een groot publiek. Het UM zet daarom sterk in op *public engagement*.

Met de focus op participatie en *citizen science* wil het UM hier in de komende periode een extra — meer directe — dimensie aan geven. Door de interactie tussen publiek en wetenschappers te versterken, en publiek onderdeel uit te laten maken van het wetenschappelijk proces, wordt participierend publiek zelf direct onderdeel van het proces. Publiek wordt daardoor uitgenodigd om mee te denken over maatschappelijk relevante thema's en in directe zin impact te creëren op de eigen maatschappij. Hierdoor ontstaat kennisdeling, kennisbenutting en kennis co-creatie. Dit verkort de afstand tussen universiteit en burger en plaats de eerste in het oog van de tweede meer centraal in de maatschappij.

Het UM wil hierbij in toenemende mate de samenwerking bevorderen tussen verschillende disciplines en met externe partners. Ook wil het UM inzetten op samenwerking binnen de Universiteit van het Noorden — een open netwerk van onderzoeksuniversiteiten en hogescholen in Noord-Nederland en Noordwest-Duitsland — om zodoende het academische en culturele klimaat in het Noorden te versterken. Het UM wil dit onder meer doen door onderzoek te tonen dat ingaat op academische vraagstukken die voor de regio relevant zijn en burgers hierbij actief te betrekken.

4.5. Ontwikkeling

4.5.1. Waardeontwikkeling

De komende jaren zal actief ingezet worden op waardeontwikkeling van de collectie. Ten eerste zal de basis hiervoor gelegd worden in verbeterde registratie en documentatie.

Ten tweede zal gerichter verzameld en ontzamd worden aan de hand van het collectieprofiel. Er zal actiever gezocht worden naar objecten die passen binnen het profiel of lacunes opvullen. Om de collectie beter aan te passen aan het gewenste profiel zal strikter ontzamd worden — ook om de beschikbare middelen en ruimte optimaal in te zetten. Verder zal de bewustwording en communicatie rondom schenkingen worden verbeterd.

Ten derde zal onderzoek naar de collectie (materialen, techniek, gebruik, geschiedenis) verder gestimuleerd, gefaciliteerd en onder de aandacht gebracht worden. Door de inzet op *citizen science* zullen tevens nieuwe onderzoeksmogelijkheden ontstaan.

Ten vierde zal restauratie door deskundige restaurators ingezet worden om objecten aantrekkelijker te maken voor publiek en kennis te vermeerderen. Dit zal in principe enkel plaatsvinden bij objecten met een A-status — afhankelijk van o.a. conditie, gebruik, waarde, context, artistieke intenties, omgevingsfactoren en beschikbare middelen.

Tot slot zal digitalisering ingezet worden om nieuwe mogelijkheden te creëren waarop de collectie gebruikt kan worden door een breder publiek.

4.5.2. Onderzoek naar de eigen collectie

Het UM acht onderzoek naar de eigen collectie van groot belang voor de waardevermeerdering en verrijking van haar collectie. Door onderzoek naar, bijvoorbeeld, de (mondelijke) geschiedenis, makelij, herkomst, materiaal of techniek van een object, kan informatie verkregen worden die de context van het object verrijkt, de objectregistratie/documentatie verbetert of de presentatiewaarde van het object vergroot.

Regelmatig wordt het UM benaderd door onderzoekers die geïnteresseerd zijn in bepaalde objecten uit de collectie. Door de diversiteit van de collectie is deze interessant voor zowel onderzoekers van de RUG als wel van andere nationale en internationale instellingen. Dergelijk onderzoek verhoogt de waarde van de onderzochte objecten. Het UM streeft ernaar om dit proces te vergemakkelijken voor onderzoekers. Daarom wordt het depot momenteel zo ingericht dat onderzoekers beter ontvangen kunnen worden en de benodigde faciliteiten tot hun beschikking hebben.

Medewerkers van het UM worden gestimuleerd om onderzoek naar objecten of delen van de collectie te doen, zeker als dit goed aansluit op, en een verdieping is van, hun reguliere werkzaamheden. In overleg met het management wordt hier tijd voor vrij gemaakt en ingepast in hun werkschema. Het UM staat positief tegenover het aanvragen van beurzen voor dergelijk onderzoek, zoals een NWO Museumbeurs.

Het streven is om onderzoek zoveel mogelijk plaats te laten vinden volgens de principes van *open science*. Het UM wil mogelijkheden gaan verkennen rondom publieksparticipatie bij het onderzoek naar de eigen collectie. Het betreft hier onder meer het betrekken van vrijwilligers, lokale amateur-deskundigen, en het opvragen van informatie bij publiek (digitaal of tijdens tentoonstellingen). Ook zal meer samenwerking gezocht worden met andere organisaties.

Het UM legt wat betreft onderzoek binnen de eigen collectie geen prioriteiten op bepaalde onderwerpen of deel(collecties). Om dergelijke prioriteiten juist te kunnen stellen zal eerst de huidige achterstand met betrekking tot de registratie weggewerkt dienen te worden. Vanzelfsprekend geldt wel dat ingezet wordt op waardevermeerdering van de collectie en dat prioriteit gegeven wordt aan onderzoek naar potentieel waardevolle objecten.

4.5.2.1. Herkomstonderzoek in het kader van restitutie

Het UM zal de komende periode extra aandacht besteden aan herkomstonderzoek naar haar eigen collectie in het kader van restitutie van mogelijke roofkunst.⁷

Op het moment van schrijven beheert het UM in ieder geval vier deelcollecties die mogelijk (koloniale) roofkunst bevatten. Alle vier collecties zijn in de tweede helft van de twintigste eeuw, op legale wijze in bezit of beheer van het museum gekomen. In totaal beslaan deze deelcollecties meer dan 8.000 objecten. Daarmee beheert het UM een van de grootste etnografische verzamelingen van Nederland.

⁷ Er zijn verscheidene mechanismen voor de overdracht van cultuurgooederen. Zo wordt een onderscheid gemaakt tussen: *restitutie* (de overdracht van gestolen materiaal in de strikte zin) en *repatriëring* (de overdracht van materiaal dat aan een bepaald cultureel patrimonium wordt toegeschreven). In dit document wordt 'restitutie' gebruikt als overkoepelende term voor de verschillende mechanismen.

Op dit moment is geen enkel object in de collectie van het UM direct als roofkunst gekwalificeerd. Echter, aangezien de definities van roofkunst aan verandering onderhevig zijn en er momenteel nog significante hiaten bestaan in de kennis over de collectie — zo is er vooralsnog slechts gering provenance onderzoek gedaan — is de verwachting dat dit kan veranderen.

De vier deelcollecties zijn:

1. De collectie Van Baaren – Vanuit Nederland verzameld door professor Th. P. van Baaren (1912-1989).
2. De Collectie Museum Gerardus van der Leeuw - De objecten die tijdens het bestaan van het Volkenkundig Museum Gerardus van der Leeuw (1978-2003) zijn opgenomen in de verzameling.
3. De collectie van het voormalig Koloniaal Landbouwmuseum Deventer. Tussen 1910 en 1972 verzameld door het Koloniaal Landbouwmuseum in Deventer.
4. De collectie Prinsessehof Leeuwarden. Een collectie die rond 1900 is ontstaan door de verzamelaar A. Tj. van der Meulen.

Er is een reële kans dat er objecten in deze collecties zitten die tot roofkunst in een koloniale context gerekend kunnen worden. Op dit moment is het echter onduidelijk bij welke objecten dat risico het grootst is.

Teruggave van roofkunst is een zeer gevoelige en gecompliceerde zaak. Het betreft objecten die ontvreemd zijn in een tijd dat er andere regels en mores golden. Teruggave kan pas wanneer onomstotelijk is vastgesteld dat claims gegrond zijn en niet succesvol kunnen worden aangevochten door rivaliserende claims. Het is in sommige gevallen onduidelijk wie op dit moment rechtseigenaar is van objecten en wie beslissingsbevoegd is. Om deze redenen is uitgebreid en bovenal correct herkomstonderzoek naar mogelijke onrechtmatig verkregen objecten van groot belang.

Het UM zal daarom inzetten op het betere faciliteren van dit onderzoek. Er zal onder meer ingezet worden op de volgende punten: (1) de ontsluiting van de etnologische collecties zal verbeterd worden, (2) beschrijvingen van de objecten zullen verder gedigitaliseerd worden en toegankelijker gemaakt worden, en (3) er zal actief ingezet worden op verbetering van de documentatie van objecten — met name rondom provenance (o.m. periode en plaats) en verwervingsgeschiedenis. Hiervoor zal het UM extra tijd beschikbaar stellen aan haar medewerkers.

4.5.3. Verzamelen

4.5.3.1. Actieve acquisitie

Het UM heeft op jaarbasis een beperkt budget beschikbaar voor de aanschaf van nieuwe objecten, dat aangevuld wordt via andere wegen zoals fondsenwerving. Voorstellen voor acquisitie worden gedaan in collegiaal overleg. Aankopen met een hoge waarde worden voorgelegd aan de verantwoordelijke budgethouders. Bij acquisitie vindt actieve oriëntatie plaats op de markt en communicatie met de aanbieder. De volgende overwegingen dienen als richtlijnen:

- Er wordt in alle gevallen afgewogen of een werk aansluit bij de missie en visie van het UM, past binnen het collectieprofiel, of anderszins relevant of van grote (culturele) waarde is, en wat de kosten voor verwerving zijn:
 - **Het belang en het karakter van het object/de collectie:** sluit het materiaal aan bij een van de collecties en/of bij het collectieprofiel? Sluit het aan bij de missie en visie? Leidt het tot waardevermeerdering (bijv. voor het onderzoek, onderwijs of de maatschappelijke/publieke functie van de RUG)?
 - **De materiële staat en de daarmee verbonden financiële aspecten:** staan de materiële kosten die gemaakt moeten worden voor behoud, beheer,

restauratie en conservering in verhouding tot de immateriële waardevermeerdering?

Binnen het verwervingstraject vindt in lijn met de Ethische Code voor Musea onderzoek plaats naar de herkomst van het object. Het UM hanteert een reguliere procedure voor verwerving alsmede een verwervingsreglement met criteria en uitgangspunten (hfst 4.5.3.3.1, bijlage C).

4.5.3.1.1. Kunst in openbare ruimtes van de Rijksuniversiteit Groningen

Beslissingen omtrent kunst in de openbare ruimte(s) van de RUG vallen onder de bevoegdheid van de RUG Kunstcommissie. Deze commissie vormt een samenwerking tussen UM en RUG en heeft als opdracht om te beoordelen welke kunst er wordt getoond, aangekocht en gegund aan kunstenaars in de openbare ruimte van de RUG. De commissie bestaat uit: de rector magnificus, de directeur van het universiteitsmuseum, een faculteitsdecaan, een docent van de kunstopleiding en een student. De commissie beoordeelt werken twee keer per jaar en desgewenst ad hoc. De commissie beschikt over een eigen budget voor de acquisitie van kunstobjecten die specifiek bestemd zijn voor de openbare ruimte(s) van de RUG. De commissie is ingesteld voor verdere waarborging van de verbinding tussen collectie en maatschappelijke impact, collectie en strategische doelen van de RUG, alsmede verdere samenwerking met de bredere gemeenschap.

4.5.3.2. Passieve acquisitie

Er is lange tijd geen duidelijk afgebakend passief verzamelbeleid gebruikt. Objecten en collecties die vrij kwamen binnen de universiteit of via schenkingen werden in veel gevallen opgenomen. Hierdoor werd de collectie groot en divers, maar ontbrak samenhang en werd het lastiger om juist te beheren. Ook was niet altijd duidelijk in hoeverre objecten verband hielden met de doelstellingen. Het accepteren van schenkingen heeft implicaties voor beheer, behoud en ontsluiting.

Om die redenen is het verzamelgebied duidelijker afgebakend. Het kerndoel is nu helder: de collectie dient een verzameling objecten te omvatten die de geschiedenis van de wetenschapsbeoefening en het wetenschappelijk onderwijs aan de RUG, en in bredere zin de geschiedenis van de universiteit documenteert en inzichtelijk maakt voor de huidige en latere generaties. Ook werkt het UM aan het realiseren van meer structureel en frequent contact met faculteiten, decanen, gebouwbeheerders en (onderzoeks)technici binnen de universiteit over kansen en omgang met erfgoed materiaal.

Ook voor passieve verwerving geldt het verwervingsreglement en de procedure die het UM hanteert voor verwerving (bijlage C, hfst 4.5.4).

Verder zal het UM blijven verzamelen. Vanuit financieel, maar ook vanuit beheersmatig oogpunt kunnen niet altijd alle objecten of verzamelingen die worden aangeboden ook opgenomen worden, zelfs als deze passen binnen de gestelde verzamelcriteria. Er wordt daarom niet gestreefd naar volledigheid, maar naar optimale toereikendheid.

In de komende jaren zal het verzamelbeleid verder aangescherpt worden om de inhoud en onderlinge samenhang van de (deel)collectie(s) verder te verbeteren. Er zijn duidelijke inhoudelijke criteria opgesteld op basis van het collectieprofiel, op grond waarvan bepaald kan worden of mogelijke aanwinsten kunnen worden opgenomen. Aansluiting op de doelstellingen en het collectieprofiel zijn hierbij essentieel — en secundair de mogelijkheid tot waardevermeerdering. Voor een aantal deelcollecties zullen specifieke doelstellingen en criteria opgesteld worden. De hoofdlijn is dat de collectie van het UM het onderwijs, onderzoek en de (studenten)cultuur aan de RUG documenteert. Objecten moeten hierbij aansluiten of hieraan gekoppeld kunnen worden om in aanmerking te komen om opgenomen te worden. Informatie over het beleid omtrent schenkingen staat in het volgende hoofdstuk.

Verder maakt het onderhouden van een netwerk van relaties met het oog op toekomstige acquisitie deel uit van het beleid op het gebied van acquisitie en fondsenwerving. Het streven is om hierin de samenwerking met de afdeling Alumni en Fondsenwerving verder te versterken. Zo kunnen alumni of fondsen gewezen worden op mogelijkheden voor — en voordelen van — schenken of bijdragen aan beheer en behoud van de collectie.

4.5.3.3. Verwerving en schenkingen

4.5.3.3.1. Verwerving

Gebaseerd op de genoemde overwegingen omtrent acquisitie heeft het UM richtlijnen voor actieve acquisitie gevormd, criteria, en uitgangspunten geformuleerd in een verwervingsreglement, en een te volgen procedure opgesteld (hfst 4.5.3.1, hfst 4.5.5, bijlage C). Bij verwerving wordt ook het reglement collectiewaardering in ogenschouw genomen.

4.5.3.3.2. Schenkingen

Op basis van de genoemde overwegingen omtrent acquisitie hanteert het UM voorwaarden voor schenkingen, een schenkingsovereenkomst en een bewijs van afgifte. Door de bijzondere positie van het UM als universiteitsmuseum is het proces rondom schenkingen nog niet in alle gevallen helder genoeg voor derden. Ook zijn er verbeteringen mogelijk in het schenkingsbeleid in het kader van de versterkte focus op auteursrechten en de omgang met persoonsgegevens. Het UM werkt er daarom aan om het beleid rondom schenkingen verder aan te scherpen en de informatie op de website over de mogelijkheden, procedures en regelingen rondom schenkingen te verbeteren.

4.5.4. Ontzamelen

Zoals hierboven reeds beschreven, is de verzameling momenteel groot en divers. Daarom zal de deze teruggebracht worden tot een goed te beheren omvang die optimaal aansluit bij de missie, het collectieprofiel en de zwaartepunten van het UM: kwaliteit boven kwantiteit. Dit proces zal de komende jaren plaatsvinden in samenhang met het verbeteren van de kwaliteit van registratie en documentatie, waarbij dit laatste mede zal dienen als leidraad voor optimalisering van het proces.

Keuzes omtrent ontzaming zullen primair gemaakt worden op basis van het gehanteerde reglement voor collectiewaardering en de daarbij behorende criteria, statussen en richtlijnen (hfst 4.2.2, bijlage A). Hierop aansluitend hanteert het UM een afstotingsreglement met heldere criteria en regels voor de omgang met afstoting, alsmede een te volgen procedure (bijlage D, hfst 4.5.5). Daarnaast kunnen andere (onvoorziene) omstandigheden, overwegingen of gebeurtenissen aanleiding zijn voor beslissingen omtrent ontzaming.

In principe wordt bij ontzaming in alle gevallen de ‘Leidraad voor het Afstoten van Museale Objecten’ (LAMO) aangehouden, samengesteld door het Instituut Collectie Nederland (zie www.icn.nl). Tevens hanteert het UM hierbij de ICOM Code of Ethics for Museums.

4.5.4.1. Ontzamelen in het kader van restitutie

Een belangrijke reden om bepaalde objecten of (deel)collecties te ontzamen kan restitutie zijn. In de huidige dialoog over de restitutie van cultureel erfgoed neemt het UM een open en constructieve houding aan. Het UM ziet herkomstonderzoek en de restitutie van roofkunst aan de rechtmatige eigenaren als belangrijke onderdeel van verantwoord collectiebeheer. Het erkent dat het niet normaal is dat een aanzienlijk gedeelte van het culturele erfgoed zich bij bezitters en in landen bevindt die hier van oorsprong niet de morele eigenaars van zijn.

Dialoog met alle betrokken actoren omtrent dit thema wordt als cruciaal gezien — in het bijzonder met gemeenschappen en landen van herkomst die een speciale band hebben met de collecties van het UM. Ter bevordering van deze dialoog streeft het UM er allereerst naar om de inventaris van haar collecties en archieven in toenemende mate online beschikbaar te stellen. Verder gaat het UM actief inzetten op kennisdeling binnen nationale en

internationale gemeenschappen, organisaties, netwerken en samenwerkingsverbanden die betrokken zijn bij dit thema.

Ook wil het UM mogelijke restitutieclaims op transparante wijze behandelen en evalueren volgens normen van respect en samenwerking. Het UM beschouwt het proces rondom restitutieclaims niet als een proces van hoor en wederhoor, maar als proces van transparante kennisdeling van documentatie, informatie en bewijsmateriaal op basis waarvan rechtvaardige en eerlijke oplossingen kunnen worden bereikt. Het UM is van mening dat claims zowel het resultaat kunnen zijn van een lopende relatie tussen het museum en de eisende partijen als het begin van een relatie.

Er kunnen zich gevallen voordoen waarin partijen na gezamenlijk overleg besluiten een middenweg te prefereren tussen teruggave en behoud. In deze gevallen kunnen vormen van collectiemobiliteit ingezet worden, zoals uitwisseling of bruikleen.

4.5.4.1.1. Procedures voor de afhandeling van restitutieverzoeken

Vanwege de op het moment van schrijven geldende landelijke regelgeving aangaande restitutie wordt een onderscheid gemaakt tussen: (1) restitutieverzoeken in de context van Tweede Wereldoorlog en nazi-roofkunst en (2) verzoeken in de context van onrechtmatig verkregen koloniaal erfgoed. Voor (1) volgt het UM de landelijke regelgeving en procedure, die loopt via de nationale Restitutiecommissie. Deze kunnen gevonden worden via <https://www.restitutiecommissie.nl/>. Voor (2) heeft het UM een procedure opgesteld (zie bijlage E). Deze procedure geldt onder voorbehoud van wijzigingen en zal periodiek en op basis van precedentes worden geëvalueerd, zodat zij kan worden aangepast en verbeterd. Ook dient rekening te worden gehouden met nationale ontwikkelingen in het beleid rondom restitutie, die metertijd tot wijzigingen kunnen leiden.

4.5.4.1.2. Herkomstonderzoek en ontzamen

Gezien het voor een deel van zijn collecties niet duidelijk is hoe en onder welke omstandigheden deze is verworven, zal het UM prioriteit geven aan, en proactief inzetten op, herkomstonderzoek van haar objecten en collecties (zie ook hoofdstuk 4.5.2.1). Objecten met een grote symbolische waarde voor de betrokken landen, alsook objecten waarvan het vermoeden is dat ze mogelijk in het verleden verworven zijn met geweld of plundering, zullen prioriteit krijgen. Het UM houdt de volgende objectcategorieën aan voor objecten die aanmerking kunnen komen voor teruggave:

1. Cultuurgoederen die onvrijwillig zijn weggenomen uit een voormalige Nederlandse kolonie;
2. Cultuurgoederen met een bijzondere betekenis voor het herkomstland;
3. Cultuurgoederen afkomstig uit voormalige koloniën van andere mogendheden.

Het UM zal met haar herkomstonderzoek allereerst inzetten op het aanscherpen, uitbreiden en (digitaal) toegankelijker maken van in de context van dit thema relevante informatie over de objecten in haar collecties, zodat mogelijk onrechtmatig verkregen objecten makkelijker vindbaar zijn voor partijen. In brede zin zal het UM er naar streven om de awareness, expertise en sensitiviteit rondom dit thema te verhogen binnen de academische gemeenschap van de RUG en de bredere universiteits- en museumgemeenschap. In dezen zal gestreefd worden naar nationale en internationale samenwerking en uitwisseling, om de kennis en infrastructuur rondom dit thema verder te versterken. Ook zal het UM inzetten op het ontwikkelen van nieuwe ethische mogelijkheden voor haar collecties.

Het UM hanteert als leidraden voor de juiste omgang met restitutie: de *ICOM Code of Ethics for Museums* (o.m. art. 6.1-6.3), de *United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples* (o.m. art. 11.1, 11.2, 12.1, 12.2, 31.1, 31.2) en de *UMAC Guidance for restitution and return of items from university museums and collections*.

4.5.5. Interne procedure voor verwerven en afstoten

De volgende procedure voor verwerven en afstoten wordt gevolgd:

1. Voorstellen voor verwerving/afstoting worden gedaan in collegiaal overleg.
2. Interne eindverantwoordelijkheid voor de beslissing om een object/collectie op te nemen of af te stoten ligt bij de directeur.
3. Er is een commissie opgesteld die hierbij adviseert, bestaande uit de conservatoren en een medewerker behoud/beheer.
4. De commissie komt in principe drie keer per jaar bijeen; de directeur sluit aan wanneer nodig.
5. Het bewaken van de procedure ligt bij de commissie.
6. Voorstellen worden getoetst aan de hand van de gestelde richtlijnen, en regels, criteria en uitgangspunten voor verwerven dan wel afstoten, zoals geformuleerd in de respectievelijke reglementen. Ook wordt het reglement voor collectiewaardering in ogenschouwen genomen.
7. Voorstellen omvatten ten minste de volgende onderwerpen:
 - a. Beschrijving (inclusief herkomst)
 - b. Motivatie
 - c. Financiering / financiële gevolgen;
 - d. Communicatie met belanghebbenden, zoals CvB, faculteiten, onderzoeksgroepen, en overige interne/externe stakeholders;
 - e. Externe communicatie/PR
 - f. Digitalisering
8. Voorstellen waarvoor geldt dat uitvoering zou leiden tot kosten die boven het voor het UM vastgestelde budget uitstijgen — of die anderszins van belang worden geacht — worden ter goedkeuring voorgelegd aan het College van Bestuur van de RUG.

5. Toegankelijkheid

5.1. Registratie en Documentatie

5.1.1. Registratie

Voor het integraal ontsluiten van de objecten en (deel)collecties voor meerdere doelgroepen ziet het UM goede registratie als essentieel. Juiste registratie verbetert de vindbaarheid van objecten. Dit optimaliseert het proces van samenstellen van tentoonstellingen en andere vormen van presentatie. Het vergroot tevens de mogelijkheden voor digitalisering en online zichtbaarheid.

Vanwege de ongebonden wijze van verzamelen is echter een aanzienlijk deel van de objecten in de collectie nog niet correct geregistreerd. Tevens bestaan er nog aanzienlijke verschillen wat betreft de vorm en mate van volledigheid en standaardisatie van de collectieregistratie in de gebruikte systemen.

Als onderdeel van het digitaliseringsproject Spotlight van de RUG is een projectleider digitalisering aangesteld. Deze is gestart met het formuleren van nieuwe richtlijnen en processen omtrent registratie en het verwerken hiervan in een nieuw integraal digitaal systeem. Hierbij wordt over het geheel gezien gestreefd naar verdere standaardisering. Bij collectieregistratie worden nu standaarden gebruikt, zoals de Art & Architecture Thesaurus (AAT) en de Thesaurus Wereldculturen. Ook doet het UM mee aan het project 'Inventief!' van de gezamenlijke Academische Collecties in Nederland om te onderzoeken of een thesaurus voor wetenschappelijke collecties een meerwaarde heeft. Verder worden invulprotocollen per veld gehanteerd.

Het UM gebruikte het bekende collectieregistratiesysteem Adlib, maar is in 2021 overgestapt naar de opvolger Axiell Collections, dat als de internationale standaard geldt. Dit systeem wordt bijvoorbeeld ook gebruikt door het Museum of Natural History van Oxford

University. In het systeem wordt bijgehouden welke objecten de collectie inkomen en uitgaan. En op elk object wordt zichtbaar een objectnummer aangebracht.

De volgende informatie-elementen worden standaard in het systeem vermeld:

- Instellingsnaam
- Objectnummer [volgnummer]
- Afdeling
- Collectie
- Objectcategorie
- Een korte titel van max. 15 woorden voor de beeldbank
- Objectnaam
- Een korte, fysieke beschrijving van het object
- Methode en datum van verwerving, alsmede de naam van de persoon of instantie waarvan het object is verworven
- Standplaats
- Verwijzing(en) naar beschikbare afbeeldingen

Om verbetering te realiseren zullen twee stappen gezet worden. Ten eerste zullen alle nieuwe objecten geregistreerd worden volgens de nieuwe normen. Ten tweede zal de bestaande registratieachterstand bijgewerkt worden. Dit zal thematisch aangepakt worden.

5.1.2. Documentatie

Ook met betrekking tot de documentatie van objecten zijn nieuwe richtlijnen en processen geformuleerd. Waar mogelijk wordt gestreefd naar het zo uitgebreid mogelijk documenteren van mogelijke contextuele informatie, zoals catalogi en andere gedrukte publicaties, restauratieverslagen, archief- en beeldmateriaal, herkomst, historisch/maatschappelijk gebruik, onderzoek en verwervings- en afstotingsgeschiedenis. Ook hiervoor worden invulprotocollen per veld gehanteerd.

Het verbeteren van de documentatie heeft als voornaamste doelen om de kwalitatieve waarde en de praktische bruikbaarheid van de collectie te doen toenemen. Deze doelen zijn met elkaar verbonden. Meer kennis over de waarde van een object verschaft beter inzicht in hoe het tentoongesteld kan worden, gebruikt kan worden in onderzoeksverband of toegepast kan worden in een educatieve setting. Goede documentatie is tevens noodzakelijk voor juiste waardering.

De prioriteit wat betreft het actief aanvullen van documentatie ligt bij objecten/collecties met achtereenvolgens een A- of B-status. Bij objecten/collecties met een C-status zal niet actief gepoogd worden de documentatie aan te vullen. Wanneer nieuwe informatie bekend wordt over een object/collectie, bijvoorbeeld voortkomend uit onderzoek, dan kan dit leiden tot een nieuwe waardering en een wijziging van de status van een object/collectie. Binnen het onderzoeksproces zal het belang van documentatie in het kader van waardevermeerdering worden benadrukt, zodat onderzoekers hier rekening mee kunnen houden in hun werkwijze.

Het invoeren van documentatie is arbeidsintensief en moet correct gebeuren, omdat het directe gevolgen kan hebben voor de waardering van objecten/collecties. Het aantal medewerkers dat hiervoor is getraind, is vooralsnog beperkt en zal uitgebreid dienen te worden.

5.2. Toegankelijkheid - fysiek en digitaal

Het UM streeft ernaar om de collectie in de komende jaren in toenemende mate toegankelijk te maken voor publiek, medewerkers, studenten, onderzoekers, erfgoedgemeenschap — en de generaties na ons. Fysieke toegankelijkheid blijft een prioriteit. Ook is de ambitie om de digitale toegankelijkheid uit te breiden en verder te optimaliseren.

5.2.1. Fysieke toegankelijkheid

Het depot is over het geheel genomen goed toegankelijk en overzichtelijk ingericht, maar sommige delen van de collectie zijn fysiek makkelijker bereikbaar dan anderen. Dit komt door de indeling van het gebouw. Verder wordt de toegankelijkheid voor onderzoekers de komende tijd geoptimaliseerd, onder meer door het realiseren van een goede ontvangstruimte en het verbeteren van de faciliteiten voor onderzoek van objecten ter plaatse.

Het museum is goed toegankelijk voor minder mobiele bezoekers en volledig rolstoeltoegankelijk. Door de lage toegangsprijzen en de verschillende kortingen is het museum goed toegankelijk voor een brede doelgroep. Er wordt korting geboden aan studenten en mensen met een CJP Cultuurkaart. Inwoners uit Groningen met een Stadjerspas hebben gratis entree.

Ook wordt momenteel gewerkt aan het realiseren van een digitale tour, waaronder een audiotour. Hiermee wil het UM de toegankelijkheid verder bevorderen.

5.2.2. Digitale Toegankelijkheid

De huidige collectie van het UM omvat een breed scala aan digitale reproducties van objecten uit de historische en onderzoekscollecties van de RUG. De afbeeldingen zijn aangevuld met beschrijvingen van de getoonde objecten. De meeste getoonde objecten zijn geordend naar materiaalsoort. Verder zijn er collecties op onderwerp, zoals Kerken in Beeld, de filmprojectoren in de Letterenfaculteit en opgravingsfoto's van het Groninger Instituut voor Archeologie. Het UM streeft ernaar deze collectie sterk uit te breiden in de komende jaren.

Een nadrukkelijke ambitie van het UM is om in technologisch opzicht innovatief te opereren. Het streven is daarom om de erfgoedcollecties op geïntegreerde wijze digitaal te ontsluiten en aan te bieden voor informatie-, onderwijs- en onderzoeksdoeleinden binnen en buiten de RUG. Om dit te realiseren is het project Academische Collecties in de Spotlight gestart in 2020, waarin nauw samengewerkt wordt met andere publieksafdelingen binnen de RUG.

Middels dit project wil het UM de objecten in haar collectie in hun geheel en betekenisvol presenteren. Erfgoedobjecten krijgen betekenis in samenhang met wetenschappelijke en/of onderwijskundige publicaties. Wanneer wetenschappelijke instrumenten uit de ene collectie worden gedigitaliseerd, zullen ook de bijbehorende aantekeningen van de gebruikers uit andere collecties worden gedigitaliseerd, evenals de publicaties van de wetenschappers en mogelijke reacties van andere onderzoekers. De digitale collecties die zo ontstaan, zullen gebruikt worden bij het maken van exposities en het ondersteunen van wetenschappers bij publieksactiviteiten, onderwijs en projectaanvragen.

De ambitie is het realiseren van brede, digitale toegankelijkheid. De resultaten zullen daarom als open data worden aangeboden. Hiermee wil het UM haar gedigitaliseerde collecties onder de aandacht brengen van een groot publiek. Het digitale aanbod van de RUG-collecties zal vrij beschikbaar zijn voor geïnteresseerden wereldwijd.

Meer specifiek zullen de volgende doelen gerealiseerd worden binnen het project:

1. Digitale foto's zullen gemaakt worden van alle objecten in beheer van het UM;
2. Betekenisvolle objectomschrijvingen zullen toegevoegd worden;
3. De foto's en omschrijvingen zullen beschikbaar gesteld worden via de website (beeldbank), als Open Access, zonder afbreuk te doen aan auteursrechten;
4. De bestanden zullen gekoppeld worden aan andere digitale bestanden van de RUG;
5. Via samenwerking met onderzoekers en andere afdelingen van de RUG, zal de informatie verder worden verrijkt met relevante documentatie.

Gebruikswaarde is een essentieel criterium bij het selecteren welke werken in aanmerking komen voor digitalisering. Objecten die als eerste in aanmerking komen zijn:

- Topstukken en de oudste kern van de collectie
- Objecten die voor onderwijs en onderzoek van belang zijn
- Objecten die maatschappelijk van belang zijn (lokaal/internationaal).
- Objecten die voor publieke profilering van belang zijn

Daarnaast wordt actief gewerkt aan het digitaal beschikbaar en toegankelijk maken van informatie die nodig is in het kader van restitutie van roofofstal. Goede toegankelijkheid en vindbaarheid van deze informatie is van groot belang voor landen en gemeenschappen die objecten zoeken die mogelijk onrechtmatig van hen ontvreemd zijn. In eerste instantie wordt gewerkt aan het correct registreren en toegankelijk maken van hiervoor relevante informatie. Vervolgens zal middels herkomstonderzoek gewerkt worden aan het aanscherpen, uitbreiden en toegankelijk maken van documentatie rondom herkomst en verwervingsgeschiedenis. Het UM streeft hierbij naar samenwerking op nationaal niveau en aansluiting bij initiatieven zoals Collectie Nederland.

Buiten het algeheel toegankelijk maken van de collectie door middel van digitalisering, wil het UM tevens meer mogelijkheden gaan onderzoeken voor het organiseren van digitale tentoonstellingen. Deze bieden bij uitstek kansen voor interactiviteit en participatie. De digitale tour (online bezoek) DIG IT ALL in 2020 had 2.206 deelnemers. Ook heeft een online tour plaatsgevonden door het depot met deelnemers van over de hele wereld. *De Telegraaf* heeft het UM bestempeld als één van de vijf 'leuke musea die je digitaal kunt bezoeken', waarin ook de thuisexperimenten voor kinderen aan bod kwamen.

Ook sociale media wordt actief gebruikt om de collectie (of bepaalde objecten) uit te lichten. Dat gebeurt vooral veel via Instagram (focus op afbeeldingen), Twitter, en in mindere mate Facebook. Waar mogelijk worden koppelingen gelegd tussen de collectie en actuele gebeurtenissen, bijzondere dagen, wetenschappelijke ontwikkelingen, en/of sociaal-maatschappelijke thema's. Sociale media zijn bij uitstek geschikt gebleken om een breed en divers publiek aan te spreken en interactief te betrekken. Verder wordt informatie omtrent evenementen op diverse website geplaatst.

6. Prioriteiten en bijbehorende acties voor de komende periode

Voor de komende planperiode streeft het UM de volgende ambities na, waarbij het nadrukkelijk de bedoeling is dat het UM een centraal onderdeel is van de academische gemeenschap en daarom zoveel mogelijk aansluit bij de strategische plannen van de universiteit en een ondersteunende rol heeft bij de plannen van de faculteiten :

1. Het UM streeft er in brede zin naar om het belang van erfgoed voor de academische gemeenschap sterker voor het voetlicht te brengen en steviger te verankeren in het bewustzijn en de cultuur van de RUG.
2. Het UM scherpt haar collectieprofiel aan. De toonaangevende collectie van het UM is een toegankelijke en representatieve bron van informatie en inspiratie voor een breed scala aan belangstellenden binnen en buiten de universiteit. Het UM streeft ernaar een meerstemmig en inclusief museum te zijn waar een breed publiek zich in herkent en erkend wordt. Er is aandacht voor het bevorderen van gelijkheid, het garanderen van duurzaamheid, en het teweegbrengen van onderling begrip.
3. Het UM streeft naar optimalisering van de (gebruiks)waarde van haar collectie. Het UM richt zich bij de collectievorming actief op de wensen en behoeften van de RUG-gemeenschap in brede zin. Het UM benadert onderzoekers, docenten, studenten en ander publiek; het speelt in op hun vraag en maakt hen bekend met het

aanbod. Het UM vergroot haar rol binnen onderwijs en onderzoek en speelt in op maatschappelijke vraagstukken.

4. Het UM streeft ernaar om aan te sluiten bij de huidige (interdisciplinaire) wetenschap aan de RUG en tentoonstellingen zo veel mogelijk te organiseren in samenwerking met wetenschappers. In het kader van *citizen science* bevordert het UM hiermee middels haar tentoonstellingen de interactie en participatie tussen publiek en wetenschap(per).
5. Het UM vormt voor de RUG een primaire weg om de maatschappelijke impact van haar onderwijs en onderzoek te tonen en inzichtelijk te maken voor een groot publiek. *Public engagement* en *outreach* worden verder versterkt door digitale toegankelijkheid (*open science*) en meer participatie (*citizen science*). Het UM toont onderzoek op het gebied van maatschappelijk relevante vraagstukken en werkt samen met partners — regionaal en internationaal.
6. Het UM versterkt haar banden met het onderwijs en draagt actief bij aan het stimuleren van leven lang ontwikkelen bij een brede doelgroep. Er wordt ingezet op verdere samenwerking met faculteiten en opleidingen en inzet van innovatieve onderwijsconcepten zoals *object-based* en *contextualized learning*.
7. Het UM maakt scherpe keuzes omtrent verwerving en afstoting. Het UM verwerft op basis van heldere criteria en doelstellingen. Ook valideert het UM de al aanwezige collecties kritisch en ontzamt waar dat wenselijk is. Afgestoten objecten worden in overleg overdragen aan relevante partners in overeenstemming met de in (inter)nationaal verband gemaakte uitgangspunten.
8. Het UM optimaliseert haar toegankelijkheid, zowel fysiek als digitaal. Er wordt structureel aandacht besteed aan de vorming en beheer van (nieuw) digitaal materiaal. Digitalisering wordt geïntegreerd in de reguliere werkprocessen. Tevens wordt de bestaande achterstand ingehaald wat betreft het digitaliseren van de huidige collecties. Digitale technieken worden ingezet ter bevordering van presentatie, participatie en onderwijs.
9. Het UM optimaliseert de werkprocessen rondom registratie en documentatie. De achterstanden op deze gebieden worden bijgewerkt.
10. Het UM voert een transparant en moreel restitutiebeleid, waarbij wordt ingezet op kennisdeling en samenwerking. De hiervoor benodigde informatie wordt digitaal toegankelijk gemaakt. Herkomstonderzoek naar mogelijk geroofde objecten en koloniale cultuurgoederen binnen haar collectie wordt gefaciliteerd en gestimuleerd. Er is een heldere handelwijze voor de omgang met restitutieverzoeken.
11. Het UM bouwt verder aan haar expertise betreffende mecenaat, sponsoring en fondsenwerving. Hierbij wordt nauwere samenwerking gezocht met de afdeling Alumni en Fondsenwerving.

7. Bijlagen

7.1. A. Reglement Collectiewaardering

I. Waarderingscriteria

1. Kenmerken

- a. Toestand (staat, conditie, intactheid, materiële authenticiteit, materiële integriteit)
- b. Ensemble (compleetheid, eenheid, samenhang, conceptuele integriteit, conceptuele authenticiteit, contextuele authenticiteit)
- c. Herkomst (documentatie, levensverhaal, biografie, bron, provenance, pedigree)
- d. Zeldzaamheid en representatie (uniciteit, voorbeeldwaarde, prototype, type-exemplaar)

2. Cultuurhistorische waarde

- a. Historisch (biografisch, sociaal-historisch, natuurhistorisch, techniekhistorisch, wetenschapshistorisch)
- b. Artistiek (kunsthistorisch, architectuurhistorisch, ontwerp, vakmanschap, makelij, decoratie)
- c. Informatief (studie, onderzoek, wetenschap, documentatie, referentie, getuigenis, archief)

3. Sociaal-maatschappelijk waarde

- a. Maatschappelijk (sociaal, spiritueel, religieus, politiek, symbool, gemeenschap, identiteit)
- b. Beleving (emotie, zintuiglijk, esthetisch, associatief)

4. Gebruikswaarde

- a. Museaal (presentatie, educatie, onderzoek)
- b. Economisch (bedrijfskapitaal, financieel, pr, spin-off, toeristisch, reputatie)
- c. Participatie (interactie, *citizen science*, *open access*)

II. Valideringssysteem

Het UM hanteert de volgende statussen en validering:

- **A-collecties** — Top van het Nederlands cultuurbezit en collecties met objecten die onvervangbaar en onmisbaar zijn. De volgende criteria gelden:
 - Objecten passen binnen de missie, het collectieprofiel en de zwaartepunten van de instelling.
 - Objecten refereren aan belangrijke personen en gebeurtenissen in de geschiedenis van de RUG (symboolwaarde).
 - Objecten tonen een belangrijke fase in de ontwikkeling van de kunst, cultuur of wetenschap aan de RUG (schakelfunctie).
 - Er valt, wanneer er (nagenoeg) geen andere gelijksoortige objecten of collecties zijn, belangrijke informatie aan af te lezen (ijkwaarde).
- **B-collecties** — Objecten die niet van het allergrootste cultuurhistorische belang zijn, maar wel erg attractief en presentabel zijn:
 - Objecten bezitten binnen de desbetreffende collectie een bijzondere waarde, die het best kan worden aangeduid met 'attractie- of presentatiewaarde'.
 - Objecten bezitten vanwege hun herkomst een bijzondere en verplichtende waarde (genealogische waarde).
 - Objecten zijn onderdeel van een geheel dat als zodanig een bijzondere waarde bezit (ensemblewaarde).
 - Er zijn belangrijke gegevens aan af te lezen, die niet zijn vervat onder de categorie A (documentatiewaarde).
- **C-collecties** — Restcategorie: collecties met objecten die wel binnen de doelstellingen van de instelling passen, maar die niet dermate belangrijk zijn dat ze de collectie tot een A- of B-collectie maken. Het gaat hier met name om collecties die als geheel interessant zijn voor wetenschappelijk onderzoek of onderwijs, maar waarvan de onderdelen niet van groot belang zijn.
- **D-collecties** — Objecten die in principe niet in de instelling thuishoren en/of rekwisieten. Het kan gaan om voorwerpen die weliswaar een grote cultuurhistorische waarde hebben, maar niet (langer) passen binnen de missie, het collectieprofiel en/of de zwaartepunten van de eigen instelling. Of om objecten die nauwelijks cultuurhistorische waarde hebben, maar nog wel (elders) praktische toepasbaarheid hebben.

7.2. B. Quickscan Collectiebeheer

Quickscan Collectiebeheer

CHECKLIST	JA	NEE
1 Collectiebeleid		
1.1 Heeft het museum een geschreven beleidsplan met aandacht voor collectiebeheer of een apart collectieplan?	☐	☐
1.2 Controleert het managementteam van het museum regelmatig de implementatie van collectiebeheer op actiepunten uit het beleids- of collectieplan?	☐	☐
2 Financiën		
2.1 Heeft het museum in zijn begroting structureel een bedrag opgenomen voor onderhoud en restauratie?	☐	☐
2.1 Heeft het museum in zijn begroting structureel een bedrag opgenomen voor collectiebeheer?	☐	☐
2.3 Heeft het museum beleid geformuleerd voor financiering van projecten op het gebied van collectiebeheer?	☐	☐
2.4 Doet het museum onderzoek naar sponsors die projecten op het vlak van collectiebeheer kunnen ondersteunen?	☐	☐
3 Personeel/ training		
3.1 Is minimaal één van de medewerkers verantwoordelijk voor de coördinatie van collectiebeheer?	☐	☐
3.2 Is minimaal één van de medewerkers verantwoordelijk voor de coördinatie van registratie en documentatie van collecties?	☐	☐
3.3 Is minimaal één van de medewerkers verantwoordelijk voor veiligheidszorg?	☐	☐
3.4 Hebben de volgende medewerkers een functieomschrijving (mits van toepassing) waarin de verschillende taken voor collectiebeheer zijn opgenomen: directeur, conservator, collectiebeheerder, facilitair medewerker, registrator, behoudsmedewerker, suppoost en restaurator?	☐	☐
3.5 Zorgt het museum ervoor dat personeel getraind wordt in collectiebeheer (bijvoorbeeld hanteren en transporteren, klimaatbeheersing, planning en management, communicatie naar publiek en veiligheidszorg)?	☐	☐
3.6 Zijn er stafmedewerkers, zoals bedoeld onder 3.1, die regelmatig de werkzaamheden voor collectiebeheer plannen en evalueren?	☐	☐
4 Collectie		
4.1 Heeft het museum een behoorlijke objectregistratie?	☐	☐
4.2 Zijn de objecten voorzien van een inventarisnummer?	☐	☐
4.3 Wordt de standplaatsregistratie bijgehouden?	☐	☐
4.4 Kan een object in het depot binnen tien minuten gevonden worden (probeer uit met tenminste 15 objecten)?	☐	☐
4.5 Inspecteert het museum structureel de staat van conservering van de objecten?	☐	☐
4.6 Heeft het museum de objecten geïdentificeerd die vanwege hun belang of kwetsbaarheid speciale preventieve conservering behoeven?	☐	☐
4.7 Heeft het museum een calamiteitenplan of bedrijfsnoodplan dat gericht is op het behoud van de collectie?	☐	☐

5 Gebouwen

- 5.1 Heeft het museum geschikte ruimte om te exposeren?
- 5.2 Heeft het museum geschikte depotruimte?
- 5.3 Is het gebouw de laatste vijf jaar geïnspecteerd op risico's voor de collectie?
- 5.4 Zijn er onderhoudscontracten voor onderhoud en controle op: verwarming, airconditioning, elektriciteit, brandblusapparaten en sanitaire voorzieningen?
- 5.5 Heeft het museum voldoende opslagcapaciteit voor de groei van de collectie in de komende tien jaar?
- 5.6 Heeft het museum plannen voor verbeteringen van voorzieningen die de collectie beter beschermen (verminderen verplaatsing van collecties, verbetering van de toegang voor publiek en personeel, toewijzen van ruimte voor speciale functies, enz.)?

6 Omgevingscondities

- 6.1 Staat de meest kwetsbare collectie in de best geconditioneerde ruimte?
- 6.2 Heeft het museum een meet- en controleprogramma voor het klimaat: relatieve vochtigheid en temperatuur?
- 6.3 Heeft het museum een meet- en controleprogramma voor licht?
- 6.4 Heeft het museum een meet- en controleprogramma voor schimmels en plaagdieren?
- 6.5 Heeft het museum plannen voor verbetering op een van de gebieden van licht, klimaat, schimmels en plaagdieren?

7 Communicatie

- 7.1 Is er een instructie voor collectiebeheer voor alle medewerkers, vrijwilligers, onderzoekers en anderen die omgaan met de collectie?
- 7.2 Onderneemt het museum stappen om een divers publiek te betrekken bij collectiebeheer, bijvoorbeeld door advies te geven over persoonlijke collecties, raad te vragen over beslissingen, of deelname aan speciale evenementen, projecten en onderzoek aan te moedigen?
- 7.3 Neemt het museum maatregelen die specifiek gericht zijn op het promoten van collectiebeheer via nieuwsmedia, contacten met overheid en andere besluitvormers?

RESULTATEN

Arceer elke cel die met JA beantwoord is.

1. Collectiebeleid	☐	☐							
2. Financiën	☐	☐	☐	☐					
3. Personeel/Training	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
4. Collectie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Gebouwen	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
6. Omgevingscondities	☐	☐	☐	☐	☐				
7. Communicatie	☐	☐	☐						

Analyse en waardering van de resultaten:

- 1 Als ten minste twee vakjes van alle zeven onderwerpen gearceerd zijn, dan heeft het museum een basisniveau van collectiebeheer.

- 2 Is er een hele blanke kolom dan heeft het museum een achterstand op dit gebied en zou hiermee aan de slag moeten.
- 3 Een geheel gearceerde kolom betekent dat het museum sterk is op dat gebied. Bewaak dit goede resultaat en richt u op andere aspecten.

7.3. C. Reglement Verwerving

I. Selectiecriteria voor collectievorming bij Universiteitsmuseum Groningen:

1. Past binnen het collectiebeleid van het Universiteitsmuseum Groningen;
2. draagt bij aan de verrijking van bestaande verzamelgebieden of creëert een nieuw verzamelgebied, mits passend in het beleid van de Universiteitsmuseum Groningen;
3. voorziet in de huidige en toekomstige behoeften voor onderwijs en onderzoek.

II. Prioriteiten:

1. schenkingen gaan boven bruiklenen, deze laatste worden alleen in uitzonderlijke gevallen geaccepteerd;
2. complete archieven of collecties gaan boven individuele objecten;
3. losse objecten indien ze lacunes in de collectie vullen of aanzienlijke (gebruiks)waarde hebben.

III. Randvoorwaarden collectievorming

1. Eigendom en toegang:
 - a. duidelijke herkomst of eigenaarschap;
 - b. duidelijke inhoud, geen verzegelde stukken;
 - c. volledig openbaar en toegankelijk, geen langdurig embargo, geen selectieve toegang;
 - d. volledige vrijheid van handelen.
2. Fysieke conditie:
 - a. het materiaal is vrij van ongedierte of schimmels;
 - b. het materiaal kan zonder het toebrengen van schade worden gehanteerd en opgeslagen;
 - c. het materiaal kan zonder noemenswaardige kosten worden geconserveerd, of de kosten hiervan zijn gedekt.
3. Mensen en middelen:
 - a. de verwerving is om niet, of de kosten zijn gedekt door budgetten, fondsen of subsidies;
 - b. in beginsel worden uitsluitend collecties en archieven verworven waarvan de financiële consequenties gedekt zijn:
 - i. kosten acquisitie: taxatie, transport, verzekering, notariskosten;
 - ii. personele inzet ten behoeve van ordening, conservering, ontsluiting en digitalisering;
 - c. beschikbaarheid van quarantaineruimte en opslagruimte in de depots;
 - d. beschikbaarheid van medewerkers.

IV. Uitgangspunten bij verwervingen:

1. Bij de verwerving van objecten en collecties voor het Universiteitsmuseum Groningen, door aankoop, schenking, bruikleen, legaat of ruil, zijn twee aspecten van bijzonder belang: herkomst (provenance) en zorgvuldigheidsplicht (due diligence).
2. Voorafgaand aan een verwerving wordt altijd onderzoek gedaan om zeker te zijn dat een object niet illegaal verworven is in, of geëxporteerd uit, het land van herkomst of enig tussenliggend land waar het mogelijkwerwijs rechtmatig in bezit was. De zorgvuldigheid of due diligence dient te waarborgen dat de geschiedenis van het object komt vast te staan.
3. Objecten waarvan de geschiedenis en herkomst is te herleiden tot legaal bezit buiten het land van herkomst vóór 1970 kunnen in de collectie van het museum worden opgenomen. Dit geldt eveneens voor objecten die aantoonbaar legaal uit het land van herkomst zijn uitgevoerd na 1970.
4. Objecten waarvan de herkomst niet met zekerheid te herleiden is tot 1970 zullen nader onderzocht worden om tot een goede afweging te kunnen komen bij mogelijke verwerving. Bij veel archeologische voorwerpen is de herkomst niet of niet volledig gedocumenteerd. De context waarin verzameld is (of de verzamelaar) kan soms meer inzicht verschaffen over de herkomst, waardoor het stuk toch acceptabel is.
5. Bij aankoop (bijvoorbeeld op een veiling of beurs) door het museum zal dit onderzoek doorgaans binnen een kortere tijd uitgevoerd moeten worden. Om die reden zal de herkomst van een aan te kopen voorwerp duidelijk en verifieerbaar moeten zijn. Tevens moet onderzoek worden gedaan naar echtheid, kwaliteit en waarde.

6. Bij schenkingen of legateringen van objecten en collecties zal duidelijk moeten zijn dat de schenker te goeder trouw heeft verzameld. Wanneer het een collectie van meerdere objecten betreft, kan in de praktijk blijken dat er wel te goeder trouw verworven is, maar dat toch een of meer objecten met een onverifieerbare of verkeerde herkomst in de verzameling terecht zijn gekomen. Dit moet per geval worden beoordeeld. Daarom kan bij acceptatie door het museum de voorwaarde worden opgenomen dat er gedurende langere tijd onderzoek kan worden gedaan naar de herkomst. Het museum gaat niet in zee met schenkers van wie het evident is dat ze niet te goeder trouw hebben gehandeld.
7. In de collectieregistratie wordt de herkomst van voorwerpen – met name die van voor 1970 (al dan niet bekend) – geregistreerd.
8. Mocht een bijzonder object worden aangeboden samen met objecten die niet aan de gestelde eisen voldoen, dan wordt de beslissing over het aannemen van de andere objecten genomen door een balans op te maken van de potentiële waardevermeerdering van de collectie, de potentiële kosten voor het behoud en beheer van de werken, en mogelijkheden voor het ontsamen van de andere werken richting geïnteresseerde partners.

7.4. D. Reglement Afstoting

Criteria voor afstoting van objecten of collecties

- Het betreft materiaal dat niet (langer) past binnen de missie, het collectieprofiel en/of de zwaartepunten van het Universiteitsmuseum Groningen.
- Het betreft collecties/objecten waaraan op basis van het gehanteerde valideringssysteem een D-status is toegekend.
- Het betreft dubletten.
- Het betreft gedrukte naslagwerken waarvoor digitale bronnen beschikbaar zijn.
- Het betreft materiaal waarvan blijkt dat het in het verleden is ontvreemd uit andere instellingen of op andere oneigenlijke wijze in eigendom is verkregen.
- Het betreft materiaal dat beter aansluit bij de collecties van andere openbare instellingen

Criteria voor deselectie binnen collecties

- Het betreft (financiële) administraties, die voor de historische context van een collectie of archief niet van belang zijn.
- Het betreft knipsels, fotokopieën, overdrukken en ander niet-origineel materiaal, dat ook in andere vorm bewaard is.

Aanvullende criteria voor afstoting van bepaalde materialen

In principe gebeuren alle afstotingen aan de hand van de *Leidraad voor het Afstoten van Museale Objecten* (LAMO). Voor de diverse categorieën materiaalsoorten, dienen soms echter afwijkende standpunten ingenomen te worden.

(Als het materiaal deel uitmaakt van een collectie kunnen er andere regels gelden. Het kan dan gaan om de waarde van het geheel, niet om de waarde van de objecten; dit dient voorafgaand aan elke afstoting bekeken te worden. Als vervolgens toch besloten wordt tot afstoten van objecten uit collecties, dan gelden dezelfde regels als bij losse objecten.)

- Voor 3D-objecten (MARC 21-categorie ‘Three-dimensional artifact or naturally occurring object’) en uniek beeldmateriaal zoals beelden, schilderijen en tekeningen (MARC 21-categorie ‘Two-dimensional nonprojectable graphic’) wordt de LAMO gevolgd.
- Materiaal dat in principe ook onder de LAMO valt is niet-uniek beeldmateriaal, zoals kaarten, foto’s, affiches en grafiek (MARC 21-categorieën ‘Two-dimensional nonprojectable graphic’ en ‘Cartographic material’). N.B Bij in meervoud gemaakte of gereproduceerde werken is de LAMO-procedure in bepaalde gevallen arbeidsintensief, ingewikkeld en lastig werkbaar.
- Voor boeken en tijdschriften (MARC 21-categorie ‘Language material’) gelden de afstotingsregels die in UKB-verband worden gehanteerd. Die gelden ook voor ‘grijs’ materiaal.
- Voor handschriften of geannoteerde werken (MARC 21-categorieën ‘Notated music’, ‘Manuscript notated music’, ‘Manuscript cartographic material’ en ‘Manuscript language material’) wordt de LAMO gevolgd.
- Bij archieven is men vrij om op te schonen. Er dient verantwoording afgelegd te worden over de opschoning.

Regels omtrent afstoting

Indien tot afstoten wordt overgegaan, geldt het volgende:

- De afhandeling loopt in principe volgens de ‘Leidraad voor het Afstoten van Museale Objecten’ (LAMO), samengesteld door het Instituut Collectie Nederland (zie www.icn.nl). Tevens hanteert het UM hierbij de *ICOM Code of Ethics for Museums*.

- Afgestoten materiaal dat niet herplaatst kan worden, wordt aangeboden aan een gerenommeerd veilinghuis. Eventuele opbrengsten worden ge(her)inveest in het museum en de collectie.
- Afgestoten materiaal dat niet herplaatst noch verkocht kan worden, wordt vernietigd bij een daarin gespecialiseerd bedrijf. Wanneer de af te stoten werken te herleiden zijn naar de Rijksuniversiteit Groningen (merken of stempels), dan moeten deze kenmerken verwijderd worden. Ook moeten de werken worden voorzien van een stempel ‘afgeschreven’ of vernietigd worden, afhankelijk van het materiaal.
- In (vrijwel) alle gevallen dient overleg plaats te vinden met bruikleengevers of schenkers over voorgenomen afstoting. Zo mogelijk worden voornemens getoetst bij eventuele andere (indirect) betrokken stakeholders. Binnen de collectiewaarderingsmethode ‘Op de Museale Weegschaal’ van de RCE wordt nadrukkelijk geadviseerd ook te kijken naar het perspectief van buiten de eigen kring.
- Voornemens tot afstoting worden in principe gepubliceerd op www.afstotingsdatabase.nl.

7.5. E. Protocol afhandeling restitutieverzoek in de context van koloniaal erfgoed

Protocol for the Return of Cultural Objects in the Context of Restitution

University Museum Groningen
July, 2022

PART I: Preamble

1. General Considerations

- This document has been adopted by the University Museum Groningen as of [...] 2022.
- It sets out the context, criteria and process by which cultural objects can be claimed for return from the UM.
- It is applicable only to the cultural objects/collection of which it is the owner. It does not apply to any claims for the return of objects from other collections and/or owners.
- It does not apply to claims arising out of the Second World War era in Europe. These are covered by the Dutch Restitution process/Dutch Restitution Committee and should be referred there.
- It is based on *Principles and Process for the Return of Cultural Objects in the Context of Restitution, 2019* as formulated by the Nationaal Museum van Wereldculturen.
- Please note: the acronym that is used in this document for the Universiteitsmuseum Groningen (in Dutch) or the University Museum Groningen (in English) is ‘UM’.

PART II: International and National Context

2. International Context

- 2.1 This document and its content operate within an international context and recognizes the intentions and importance underlying certain international instruments which specifically address issues of cultural property, restitution, repatriation and return. The citations here are not comprehensive, but highlight those of especial significance to this framework.
- 2.2 UNESCO 1954 (Netherlands signatory 8 March 2007, retroactive to 14 Jan 1959). The UNESCO Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict represents the first international multilateral treaty with a universal vocation exclusively focused on the protection of cultural heritage in the event of armed conflict. The 1954 UNESCO Convention became legally binding in the Netherlands in 2007, with the adoption of the Cultural Property (Return from Occupied Territory) Act (also called Hague Convention). It has retroactive effect to 14 January 1959.
- 2.3 UNESCO 1970 (Netherlands signatory, 1 July 2009). The UNESCO Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property is a global convention designed to afford protection against illicit import, export and transfer of ownership of cultural property. It also provides for recovery and return of any such cultural property imported after the entry into force of the Convention. The 1970 Convention was implemented in the

Netherlands in 2009 and has no retroactive effect. This means that return procedures can only be started under the 1970 Convention in the Netherlands when cultural property has been illegally removed from a Member State after 1 July 2009. The Heritage Act (Erfgoedwet) 2016 currently enacts this obligation (article 6.1-6.15).

- 2.4 UNIDROIT 1995 (Netherlands signatory, 28 June 1995). The UNIDROIT Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects establishes minimal legal rules for the restitution and return of cultural objects between Contracting States, with the objective of improving the preservation and protection of cultural heritage. The Convention applies in respect of cultural objects that were stolen or illegally exported. The Netherlands is a signatory to the UNIDROIT Convention, but has not ratified it.
- 2.5 UNDRIP 2007 (Netherlands voted for adoption in 2007). The 2007 UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples seeks to establish a framework for securing basic standards for the survival, dignity, well-being and rights of the world's indigenous communities noting that "States shall provide redress through effective mechanisms, which may include restitution [...] with respect to their cultural, intellectual, religious and spiritual property taken without their free, prior and informed consent or in violation of their laws, traditions and customs".
- 2.6 Washington Principles, 1998. The Washington Principles on Nazi-confiscated Art of 1998 provides non-binding principles to resolve questions of Nazi-confiscated art and recommends national processes for their implementation. The eleven principles advocate, amongst other things, the importance of institutionally based proactive provenance research, the importance of transparency in terms of collections and archives to allow third party research, and the need for just and fair solutions to claims. In the Netherlands, an independent Dutch Restitution Committee was established in 2001.

3. Dutch National Context

- 3.1 This document also operates in a national context, specifically the Heritage Act (Erfgoedwet) active from 1 July 2016.
- 3.2 The most important aim of the Heritage Act is to stop the fragmentation of Dutch cultural heritage through legislation and to promote a comprehensive protection regime for cultural heritage, with shared definitions, procedures, and protection measures for immovable, movable and intangible cultural heritage.
- 3.3 The Heritage Act (Erfgoedwet) is a national framework for the understanding of cultural heritage and cultural objects ("cultuurgoed", translated as both cultural property and cultural objects in English) which it defines according to the UNESCO Convention, namely that cultural heritage is a matter that has been designated by each state for religious or worldly reasons as important for archaeology, prehistory, history, literature, art or science and is therefore essential for a nation's (here the Kingdom of the Netherlands) cultural heritage.
- 3.4 The Heritage Act (Erfgoedwet) identifies the Dutch State as the owner of the national collections. Regarding national collections, any recommendation for return and thus permanent transfer of ownership (alienation) of cultural object(s) out of the ownership of the collection will require the assent of the Dutch State through the Ministry and Minister (under articles 4.17-4.21 of the Heritage Act). The collection of the UM is not a national collection. Hence, the process at the UM for the return of cultural objects does not involve the Ministry and decisions made do not require the assent of the Dutch State and are ultimately made by the Board of the University of Groningen. However, the framework of the Heritage Act has served as a guideline for the process described here.

PART III: Criteria

4. Criteria for Claims for Return

- 4.1 Cultural objects that will be considered for return will comply with one (or more) of the following criteria.
- 4.2 It can be shown that the cultural object(s) was collected/acquired in contravention of the standards of legality at the time. This includes, but is not limited to, cases where the cultural object was:
 - 4.2.1. Acquired from a possessor who acted in contravention of the standards of legality at that time and who did not have legal right to ownership of the cultural object(s);
 - 4.2.2. Acquired from a possessor found since acquisition to have engaged in illegal practices relating to the ownership of cultural object(s).
- 4.3 It can be shown that the claimant(s) were involuntarily separated from the cultural object(s). This

includes, but is not limited to, conditions where the cultural object(s) was:

- 4.3.1 Acquired without the consent of owners;
 - 4.3.2 Acquired under conditions of duress that can be understood as forced sale;
 - 4.3.3 Acquired from a possessor who was not culturally authorized to dispose of the particular cultural object(s), in that the customary/traditional context identifies the cultural object(s) as inalienable communal property.
- 4.4 It can be shown that the cultural object(s) is of such value (cultural, heritage or religious) to nations and/or communities of origin that continued retention in the collection of the UM can be tested in relation to analogous standards articulated by The Heritage Act (Erfgoedwet) 2016 for Dutch national heritage and culture. This includes (a) cultural object(s):
- 4.4.1 whose sacred purpose make them unsuited to public display and continued scientific research;
 - 4.4.2 whose relative national historical significance outside the Netherlands or influence on continuous cultural wellbeing outside the Netherlands outweighs all benefits of retention in the Netherlands.

PART IV: Guidelines and Process

5. Guidelines for Claims for Return

- 5.1 The claim will first be assessed in terms of where it falls into scope in accordance with the criteria (section 4) above.
- 5.2 Questions of legality (4.2), involuntary separation (4.3) and heritage value (4.4) will be evaluated through detailed and responsive provenance research which will aim to trace the full history of acquisition and ownership of the cultural object(s). Claims should include all known and documented aspects, including questions of ownership and history of possession; the connection between the claimant(s) and the cultural object(s); cultural and national context, and any potential rights and claims by other potential applicants.
- 5.3 In addition to applying criteria above (article 4) the following considerations will be taken into account when reviewing the claim:
- 5.3.1 Standards of continued custodianship: the benefits of safeguarding cultural objects to ensure as far as possible they are used for cultural and heritage purposes when returned to the nations and/or communities of origin.
 - 5.3.2 Cultural heritage and identity: the recognition that cultural objects may be indispensable to nations and/or communities in understanding and/or continuance of their origins, heritage, beliefs and culture.
 - 5.3.3 Cultural continuity/genuine link: a demonstrable continuity/genuine link between the claimant(s) and the cultural object(s) claimed, in terms of national heritage, persistence of beliefs, persistence of culture.
 - 5.3.4 Just and fair solutions: this may include recommendations for models alternative to return that are acceptable to all parties – these might be exhibitions, loans, and sharing of information and knowledge on a number of platforms. This may include strategies for ongoing collaboration/relationship building.
- 5.4 Unavoidable gaps and ambiguities may exist through absences arising from the nature of museum documentation and recorded histories. In claims that cannot be documented according to the guidelines listed above, the principle of reasonable doubt (see glossary) may be applied.
- 5.5 It can help substantiate a claim if national government or national (cultural) institutional support can be identified, or if it is overtly stated why this is not applicable. The UM may wish to confirm said support.

6. Procedure for Claims for Return of Cultural Objects belonging to the UM

- 6.1 For claims which pertain to the UM's collection, final assent for return of the cultural object(s) lies with the Board of the University of Groningen. The UM will process claims in a consistent manner (section 5) and all documentation and findings will be submitted for recommendations to an advisory

panel — formed on a case-by-case basis by the UM — and then to the Board of the University for final decision.

- 6.2 Claims must be officially made in writing to the Director of the UM.
- 6.3 Claims should set out the nature of the claim, incl. inventory numbers of cultural object(s) requested, and all relevant evidence and argument for the claim.
- 6.4 Upon receipt of the claim, the Director will acknowledge the claim in writing and copy correspondence to the Board of the University.
- 6.5 The advisory panel and the UM staff will then undertake research. The UM does not consider this process adversarial, but to be undertaken in consultation. The advisory panel may contact claimant(s) during this process. Outside experts may be commissioned to provide further advice. The advisory panel will undertake to complete this process within six months, with a possible extension of six months.
- 6.6 Claims will be reviewed by the advisory panel in accordance with the standards of due diligence: namely, the requirement that all reasonable endeavours are made to establish the context and facts of a case before deciding a course of action.
- 6.7 The advisory panel will then submit their research and findings, and issue a provisional recommendation to the UM for review and issuance of definitive recommendations. The advisory panel will complete this process in three months, with possible extension of three months.
- 6.8 The UM will issue a definitive recommendation in writing to the Board of the University. After careful consideration and in consultation with the Director of the UM, the Board of the University will issue its decision. The Director of the UM will inform the claimant(s) of the decision within four weeks of receipt.

7. Procedure for Claims for Return of Cultural Objects belonging to owners other than the UM

- 7.1 For claims which pertain to owners other than the UM, and that are known to the UM, the UM will refer the claim to the owners within four weeks of receiving the claim.
- 7.2 Claims must be officially made in writing to the Director of the UM.
- 7.3 Claims should set out the nature of the claim, incl. inventory numbers of cultural property requested, and all relevant evidence and argument for the claim.
- 7.4 Upon receipt of the claim, the Director will acknowledge the claim and refer the claim to the owners. The UM intends to have them responding within six weeks of receiving correspondence, identifying their preferred course of action.
- 7.5 In the absence of response, the UM may seek to investigate the claim in accordance with procedure used for cultural objects belonging to the UM (article 6) and with national/local government sanction to provide recommendation to the owner and informing claimant(s) of the state of the claim.

8. Successful claims, further processes

- 8.1 Each party will bear its own costs in relation to the processing of the claim under the UM's principles and processes. The UM will, to the extent of its ability, provide professional support to successful claimant(s) regarding facilitation of return. Depending on scale, the UM will work to a timetable of a year maximum for return.
- 8.2 In principle, the claimant(s) will bear all costs in relation to the processing of the claim under the UM's principles and processes. The UM will, to the extent of its ability, provide professional support to successful claimant(s) regarding facilitation of return. Depending on scale, the UM will work to a timetable of a year maximum for return.
- 8.3 Archival material will be copied and provided to successful claimant(s) to accompany return of the cultural property.

9. Periodic review

- 9.1 This document will be periodically reviewed, and draw from precedent, allowing it to be adapted and improved. Equally, national developments in state policies regarding return may have to be taken into account and could lead to alterations over time.

PART V: Glossary and Definition

Claimants:

every legal or natural person who makes a claim in writing to the Director of the UM requesting the return of one or more cultural objects. Claimants can include 1) Individuals; 2) Governments/governmental actors; 3) Communities, polities or substate entities with nationally recognized political governance; 4) National (cultural) institutions.

Cultural object/cultural heritage/cultural property:

Cultural object and *cultural heritage* are used in preference to cultural property.

Cultural object

a movable item forming part of cultural heritage.

Cultural heritage

tangible and intangible resources inherited from the past, created in the course of time by people or arising from the interaction between man and the environment that people, irrespective of the ownership thereof, identified as a reflection and expression of continuously evolving values, beliefs, knowledge and traditions and that offer a frame of reference to them and to future generations.

Just and Fair Solutions response

aim to achieve a consistency of recommendations in response to varying circumstances and facts linked to specific cases, as advised and implemented by the Washington Principles of 1998.

Involuntary separation /involuntary disposal:

Involuntary separation is used in preference to *involuntary disposal*.

Involuntary disposal

disposal is understood as transfer by gift or sale, involuntary disposal is understood to mean where consent was clearly constrained.

Involuntary separation met

transfer of objects where conditions of consent are not met including clear absence of owners/possessors due to persecution/conditions of coercion; disposal under conditions of constraint, of confiscation, misappropriation or other forces of coercion that are known and can be evidenced through archival, historical, art historical or social anthropological research.

Possessor/owner:

Possessor

those who hold a cultural object in their possession and may transfer it, but do not necessarily have legal ownership of it.

Owner

those who have a legal title to a cultural object (but do not necessarily have it in their possession). Both natural and legal persons as well as communities can have ownership of a cultural object. Ownership is habitually determined in relationship to the national law of the country of origin of the cultural object.

Nations and/or communities of origin

nations and/or communities who can demonstrate a genuine

link/cultural continuity in cultural heritage terms to the cultural object(s) in question, such that the cultural object(s), or the category of objects in question has/have over time become of demonstrable value to the nation and/or community in question.

Party

Party
Groningen, or

claimant(s), the UM, the Board of the University of owner(s).

Return/restitution/repatriation:

All these terms refer to mechanisms for transfer of cultural objects. This framework uses the term *return* to cover meanings implied by the terms ‘restitution’ (the transfer of stolen material in the strict sense) and ‘repatriation’ (the transfer of material ascribed to a particular cultural patrimony).

Reasonable doubt:

Reasonable doubt exists where there is no other explanation that can be concluded from the facts available and there exists no reasonable alternative to conclusions drawn.

Appendix I: Advisory Panel

Advisory panel (definition and role)

The advisory panel that is instated by the UM when a claim is filed will work in accordance with the criteria, guidelines and procedures identified in this document.

Task:

At the request of the Director of the UM, the advisory panel’s task is to review all documentation relating to claims, created by all parties, and confirm that this is of suitable standard for definitive recommendations to be made. The advisory panel will then issue recommendations on claims for return of cultural objects in accordance with standards of objectivity, fairness and transparency. The advisory panel will aim for consistent decision-making – namely to undertake this in accordance with standards of due diligence and with regard to just and fair solutions.

Constitution:

- The advisory panel will be no more than 5 members, including Chair and Deputy Chair.
- The advisory panel should include at least one member who has experience or expertise of reviewing cases linked to cultural objects from a legal standpoint.
- The advisory panel should include at least one member whose expertise lies with matters of colonial and imperial history as pertains to the Netherlands.
- The advisory panel should include at least one member whose expertise lies with matters of archival and provenance research, preferably in matters linked to non-western cultural objects in museum contexts.
- The advisory panel should include at least one member whose expertise lies with matters of art history, material culture and museology, preferably in regard to non-western cultural objects.
- The UM will try to include an expert or stakeholder from the country of origin of the cultural object(s) as a member of the advisory panel.
- It may (subject to need) be beneficial for the advisory panel to draw from the currently constituted committees in the Netherlands, including the Dutch Restitutie Commissie; the Toetsingscommissie Beschermwaardigheid (OCW); Ethics Commissie (Museumvereniging). Any members above can have served on these Dutch committees, or indeed members of these committees may in certain instances be co-opted.

Recommendations:

Among other responses, the advisory panel may recommend that:

- The cultural object(s) should be returned;
- That the cultural object (s) should not be returned, but other solutions to access are important to promoting settlement and dialogue on the matter;
- That the cultural object(s) should not be returned, but consideration will be given to other provisions;
- The cultural object(s) should not be returned.

Issuing Definitive Recommendation:

Recommendations will be issued by a panel attended and discussed by at least three panel members, attended by the chair or deputy chair.

The Director of the UM will formerly issue the definitive recommendation in writing, signed and dated.

Confidentiality:

The advisory panel will undertake to keep confidential all matters linked to private individuals.

Liability:

The members of the advisory panel are not be liable for any actions or omissions with regard to disputes made by parties under this framework.

Appendix II: Overview of Information Required for Return

This is in addition to any correspondence. All claims can be made in English or Dutch.

1. Cultural Objects Claims/Collections Claimed

Brief description with object number(s).

2. Claimant Identification:

See glossary definition: identify whether individual; government/governmental actor; community or substate entity; national cultural institution.

3. Key contact person for claimant(s)

- Name
- Address:
- Representative function:

4. Criterion/criteria for Claim:

Reason for cultural object(s) being claimed by claimant(s): describe the reason for the claim in regard to the criteria identified. This should identify whether the cultural objects are being claimed due to questions of legality (4.2), involuntary separation (4.3) and/or heritage value (4.4). The criteria themselves should guide the argument being made.

For example, if a cultural object is being claimed in relation to 4.2, it would be important to identify how it is known that the item was taken in contravention of legal frameworks – using any known facts or circumstances, documentation to support this claim.

5. Case for claim:

This should include the following information:

- Statement of connection between claimant(s) and cultural objects.
 - Demonstration of a genuine link/cultural continuity in cultural heritage terms to the cultural object(s) in question, such that the cultural object(s), or the category of object(s) in question has/have over time become of demonstrable value to the nation and/or community in question.
- Assessment of cultural significance of cultural object(s) being claimed (for claimant(s)).
- Statement of role of heritage/object within tradition, cultural, national life and thus significance, as well as evidence of significance. This can either apply to the ‘category’ of cultural object (e.g.: ‘works by Rembrandt’) or the object itself (e.g.: ‘The Nightwatch’).
 - It is understood that the idea of what ‘evidence’ is may be sensitive/differ in different contexts. It may be able to be provided in ways other than writing, archival evidence or existing text, e.g.: oral histories, testimonies. How claimant(s) can effectively do this, can be discussed in consultation.
- Provenance. Statement of known and documented aspects of making, ownership and transfer in the history of possession of the object/s.

- Reference to archival documentation, testimony and evidence here important, they may be written or conveyed in other forms (discussed in consultation).
- Projected custodial responsibilities on return: identification of public/cultural role of return cultural object(s)
 - What are the intentions for the cultural object(s) once returned.
- Potential rights and claims by other potential applicants.
 - Are such/these cultural object(s) know to be contested, or difficult to allocate to specific claimant(s)? Are there likely to be contestations?
- Statements of support by national cultural institutions/national government for claims made by sub-national polities or individuals.
 - This is important in terms of national support, but claimant(s) may be able to provide reasons why this is not appropriate as well.
- Reasons for lack of evidence.